

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ—JURISPRUDENȚĂ—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR:
I. GR. PERIȚEANU
Avocat, fost Ministru

PRIM REDACTOR:
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, fost decan al Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosif G. Cohen** Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **Dem. I. Dobrescu**, Primarul General al Capitalei; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Eugen Pețit**, Consilier la Inalta Curte de Casație; **G. Petrovici**, Prodecan al Baroului Ilfov; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru Avocat; **Hariton Udrea**, Judecător Trib. Ilfov; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar.

SECRETARI DE REDACȚIE:

E. C. Decusară Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare; **Ionel I. Codreanu**, Doctor în drept din Paris, Avocat

S U M A R

Anteproiectul legii de organizare judecătorească, de I. Mănescu, președinte la Curtea de apel Cluj;

— *Teoria actelor de guvernământ în dreptul public francez și român*, de George A. Petrescu, magistrat;

— *Précis de Droit Civil*, de Julien Bonnet, recenzie de prof. Găleşescu-Pyk;

— *Legea asupra proprietății literare și artistice*, comentată și adnotată de Barbu Scodărescu, D. I. Devesel și C. N. Duma, magistrați. Recenzie de Traian Alexandrescu.

JURISPRUDENTE:

— Inalta Curte de Casație și Justiție S. Unite: *I. M. Barasch cu Soc. M. Moscovici*. (Poprire. Cauțiune. Dacă se poate depune numai în numerar sau și în efecte de Stat sau ale unei instituțiuni asimilate de lege cu ale Statului);

— *Idem s. III: Soc. Geamul Moldovei cu Banca Moldova*. (Gaj, Vânzare. Extras de cont. Contestarea din partea debitoare a unor posturi unilaterale ale creditoarei fără echivalent în registrele debitoare. Cerere de expertiză. Drept de apărare. Ordine publică);

— Curtea de apel Oradea s. I: *I. și F. Viman cu Magdalena Viman ș. a.* (Testament. Redactare și scriere de altă persoană și semnare prin punere de deget. Dispozițiuni în favoarea soției și copiilor. Prezența a patru martori. Rudeția a unuia din ei cu beneficiarii testamentului. Nulitatea testamentului. Deschiderea succesiunii ab intestat), cu o Notă de Alex. Velescu, avocat;

— Rezumate de jurisprudență streină. Casația fr. din 30 Oct. 1933. Responsabilitatea proprietarului unui automobil furat, în cazul accidentului cauzat de hoț.

curor, se are în vedere clasificarea, cu avizul conform al Consiliului magistraturii și fără acest aviz pentru procurori.

Tabloul de clasificare îl formează Consiliul magistraturei după rezultatul examenului de capacitate în ordinea importanței mediilor.

Avizul Consiliului magistraturei se dă, avându-se în vedere: ordinea clasificării, îndeplinirea condițiilor legale, titlurile, activitatea și moralitatea candidatului, statele de serviciu, notele date de șeful imediat ierarhic, de primul președinte al tribunalului, de procurorul general în ce privește pe substituiți și în fine de inspectorul judecătoresc.

Pe lângă aceste condițiuni mai trebuie o cerere de alegerea locului din partea candidatului.

În primul rând, trebuie remarcată contrazicerea în care s'au pus alcătuitoarii anteproiectului.

Art. 88 prevede prin aliniatul al doilea că avansările la postul de judecător, procuror, etc. „nu se pot face decât în ordinea clasificării”.

Tot acest articol prin aliniatele următoare arată că această ordine poate fi nesocotită de Consiliul magistraturii, bazat pe aprecierea suverană trasă din: titluri, activitate, moralitate, state de serviciu, note date de șefii ierarhici și inspectorul judecătoresc.

Ce se mai alege din ordinea clasificării în acest caz ?

Soarta candidatului rămâne nesigură și tot pe seama stăruințelor.

Apoi de ce acest examen de note și moralitate din partea consiliului magistraturei, când înainte de examen candidatul a fost supus judecății unei comisii de pe lângă Curtea de apel din București, în privința acestor elemente, și apoi comisii examinatoare.

Eu, care sunt contra menținerii Consiliului magistraturei, aș opina că dacă candidatul a fost judecat odată de trecutul lui în ce privește moralitatea și sângețea lui la învățătură și apoi la cunoștințele ce le posedă prin examinare, Ministrul să fie obligat să țină seamă de cererea celor în ordine clasificării prin mediile obținute la examen.

Ce rost are Consiliul magistraturei în formarea tabloului clasificării când ceea ce-l impune pe candidat, este media obținută la examen?

Numai așa credem că se face o dreptate și se poate începe formarea caracterului viitorului ma-

Anteproiectul Legii de Organizare Judecătorească

Avansările

Sistemul de avansare al anteproiectului legii de organizare judecătorească este :

Pentru primul grad de avansare adică pentru judecător de ocol, judecător de tribunal și de pro-

gistrat lăsându-i-se posibilitatea să vadă că va fi recompensat *potrivit calităților și meritelor sale*.

Trebue înlăturată dela început necesitatea *stăruințelor* și lipsa însușirii *simpatice*, cerută și celor pe care natura, poate, nu i-a înzestrat cu o asemenea însușire.

Inegalitate între candidați

O inegalitate se creiază, cu sistemul anteproiectului, între candidatul care este deja magistrat (supleant, etc.) și cel care nu este încă în magistratură.

Candidatul magistrat este supus la atât de multe condițiuni: (activitate, stat de serviciu, note justificative din partea șefilor ierarhici și inspeciori) ca să poată fi avansat judecător; pe când aceste condițiuni, prin forța lucrurilor, nu se pot cere candidatului nemagistrat.

Transferarea

O chestiune de care se preocupă anteproiectul și pe care o pune în concurență cu avansările este *transferarea*. Pentru transferări, anteproiectul lasă Consiliului magistraturei latitudinea de a decide proporția în care trebuie să fie luată în considerație față de cererile de alegere pentru avansare, cererile de transferare, fără să se mai preocupe de calitățile și însușirile candidatului.

Iată de exemplu cum un candidat numit judecător la o judecătorie pe care nici unul dintre primii candidați clasificați nu a cerut-o, că concură prin transferare la un post dintre cele mai căutate.

Credem că și cererea de transferare trebuie să fie supusă condițiilor cererilor de numire și să concure în mod egal, neputând să se ia locul ales de cel indicat în tabloul de clasificare.

Perimarea examenului

O altă dispoziție a anteproiectului (art. 88 alin. ultim) este: „Examenul dat de avocați și de funcționarii judecătorești se perimă dacă nu au fost numiți în termen de trei ani dela data întocmirii tabloului de clasificare”.

„Mai întâi de toate de ce această dispoziție numai pentru avocați și funcționari judecătorești? De ce nu pentru toți candidații?”

„Și apoi de ce această perimare? Intrucât sunt ei vinovați că nu au fost numiți?”

Motivul arătat prin expunerea de motive, că după trei ani, se șterg din capul candidatului toate cunoștințele de care a dat dovadă că le posedă, ni se pare injust.

Am înțelege perimarea, bazată pe faptul că în timp de trei ani, candidatul nu a solicitat nici un loc.

Concurența între seriile candidaților

Examene se dau în fiecare an.

Deci în fiecare an vor fi puși pe tablou candidații în ordinea mediilor. Vom avea, tot atâți întâi, al doilea, al treilea, etc. câte serii de examinații vor fi.

În cazul acesta cum se va proceda la numirile de judecători?

Oare ordinea de clasificare nu va trebui să fie dublată de ordinea examenelor?

Oare nu ar trebui să se procedeze la numirea celor clasificați în al doilea examen, după epuizarea celor clasificați în întâiul examen?

Nu este așa că se cam încurcă lucrurile?

Comisii de recomandare

La avansarea în posturile de prim președinte de tribunal, Consilierii de Curte de apel, procurorii de Curte de apel, președinții și prim-președinții de Curte de apel, se ia în considerație, altfel de tablouri, întocmite de Comisii de recomandare.

Pentru avansările până la gradul de consilier de Curte de apel, recomandările trebuiesc făcute de o comisie compusă, pentru fiecare circumscripție de Curte de apel, din 5 membrii între care, intră de drept primul președinte, președinții de secție și procurorul general, iar restul se completează dintre cei mai vechi consilieri. Inspeciorii sunt primiți cu vot consultativ.

Această comisie trebuie să facă recomandări limitate, și anual, având în vedere: statele de serviciu ale magistraților, completate cu aprecierea și observațiile făcute de șefii ierarhici asupra aptitudinii, conduitei, activității judecătorești și științifice a magistraților, asupra hotărârilor venite în judecata instanțelor respective, precum și vechimea în grad și în magistratură.

Tabloul de recomandări se trimite, spre vedere, celor ce îndeplinesc condițiile legii pentru a fi avansați prin șeful tribunalului și Consiliului de recomandări de pe lângă Curtea de Casație, spre a le concentra și aprecia, putând să-l competeze și să șteargă pe cei socotiți ca nedemni.

Cei nemulțumiți de recomandările făcute de Comisia primă, au dreptul de apel la Consiliul de recomandări de pe lângă Curtea de Casație.

Pentru avansările la posturile de președinte și prim președinte de Curtea de apel și la postul de consilier de Curte de Casație, recomandările trebuiesc făcute de o comisie, compusă din: primul președinte, procurorul general, președinții de secție, inspeciorii judecătorești și 6 consilieri de la Curtea de Casație.

Acești din urmă candidați n'au dreptul de apel contra nedreptăților ce li s'ar putea face și vechimea în grad și magistratură nu li se contează. Recomandarea lor se face la alegere.

Consiliul magistraturii nu-și va da avizul decât pentru cei recomandați.

Sistemul recomandărilor, dacă ar putea să aibă o explicație pentru tinerii magistrați, apoi pentru magistrații mai bătrâni, cum sunt consilierii de Curte de apel, pe lângă că nu-și are nici o explicație, dar este și jignitor, jignire dublată de faptul că vechimea lor în grad și magistratură este înlăturată cu totul spre deosebire de ceilalți magistrați, cărora li se ia în considerație această vechime.

Ceva mai mult, nu li se acordă un drept de apel contra nedreptăților ce li s'ar putea face, drept acordat celorlalți magistrați. Consiliul magistraturii sau Ministrul de justiție, ar putea să fie instanță de apel.

Un înalt magistrat, care a reușit, ca printr'o purtare corectă și o exercitare neexcepțională a profesiei lui, să se mențină și să sue o treaptă așa de înaltă în cariera sa, trebuie să impună dacă nu o garanție, dar cel puțin o soartă egală cu ceilalți magistrați inferiori.

Pentru acești magistrați nici nu ar trebui recomandare, Numărul lor de ani în serviciul dreptății și menținerea lor în grad, ar trebui să fie singură calitate nu numai de a fi înscrși în tablou, dar nici de a se mai cere un aviz din partea Consiliului magistraturii, pentru ei.

Cazurile de disciplină pe care le-au evitat în numărul mare al anilor înșirați în carieră, credem că le dă însușirea de selecționare, cerută pentru postul ce trebuie să încununeze o carieră nepătată.

Suntem pentru înmulțirea cazurilor de disciplinar și serioasă inspectare. Mergem până acolo ca o comisie compusă din inspectorul judecătoresc și superiorii cu care lucrează candidatul, să-l declare de bun în grad și mai mult nu, dar vechimea trebuie respectată și chemată la cinste, nu la jignire. Ceeace trebuie cerut candidatului pentru locul de consilier la Inalta Curte de Casație, este maturitatea juridică. Darurile naturei, de a fi simpativ membrilor Curții de Casație, ar fi poate o calitate pentru aceștia, nu însă pentru justițiabili.

O călcare a ordinii ierarhice

În ce privește candidații la posturile de mai sus avem de făcut următoarele observațiuni, anteproiectului.

Se calcă în mod flagrant și nejustificat ordinea ierarhică, pusă în mod expres și categoric de anteproiect, când se pun la un loc mai multe grade ierarhice demne de a ocupa un post superior.

Oare ordinea ierarhiei pusă numai pentru ca să se știe cum trebuie magistratii — să intre în ședință, cum trebuie să-și ocupe locul în ședință și cu ocazia solemnităților? Oare, această ierarhie nu trebuie să fie luată în considerație și cu ocazia avansărilor?

Oare se consideră fără importanță faptul ca un judecător de ocol sau de ședință etc. care deabia a împlinit stagiul reglementar, să treacă cu flori la pălărie peste președinte, sau peste primul președinte, superiori care până eri i-a dat note clasificative și de ordinele căruia a fost obligat să asculte?

Dață la aceasta se mai adaugă și faptul că judecătorul fiind numit consilier la Curte, și după aceea delegat ca inspector, trebuie să inspecteze pe fostul lui președinte sau prim președinte se înțelege enormitatea.

Înțeleg procedarea, când ar lipsi candidați dintre aceștia. Cazul era de importanță în vremurile când superiorii arătați mai sus, erau în mic număr, dar astăzi, când numărul acestora s'a mărit, e de neînțeles că nu se face cel puțin mențiune, că în lipsa de cereri din partea magistraților mai înalți în grad, să fie acceptați magistrați inferiori cu un număr de ani oarecari.

Tot așa este cazul și cu candidații la posturile de consilier de Curte de Casație. Remarca este cu atât mai importantă pentru acești candidați cu cât ei au o poziție cu totul superioară.

Ce ar fi dacă în armată un sublocotenent ar fi avansat deodată căpitan sau un colonel, general comandant de corp de armată?

Avansări pe loc

Avansări pe loc nu se mai fac în viitor. Ceva mai mult, cele obținute se desființează (art. 148).

În schimb se dau gradații, potrivit vechimii.

Se face însă excepție. Se menține și se crează altele noi pentru anumite categorii de magistrați.

Motivul? Facem loc expunerii de motive: „Rățiunea acestei modificări este pentru a nu se diminua importanța gradelor, găsindu-se în prezent la judecătorii de ocol și tribunale mulți magistrați cu gradul pe loc de consilier de Curtea de apel și chiar de consilier de Casație”.

„Cu toate că principiul modificării este, că un magistrat nu poate să aibă un grad superior funcțiunii ce o îndeplinește, totuși față de importanța unor anumite funcțiuni, s'a admis unele excepțiuni și anume: pentru primii președinți ai Curților de apel, cari au grad efectiv de consilieri de Curte de Casație, prim președintele tribunalului Ilfov, care are gradul efectiv de președinte de Curte de apel și prim procurorul tribunalului Ilfov, care are gradul efectiv de consilier de Curte de apel. Deasemenea s'au excepționat dela acest principiu și *magistrații asistenți* de pe lângă Curtea de Casație, în scopul de a se putea recruta și menține în această funcțiune elementele valoroase care nu au posibilitatea de înaintare de cât pe locul lor”.

După cum se vede din expunerea de motive, motivul pentru care se desființează gradele și înaintările pe loc existente, este că gradul de consilier de Curte de apel și consilier de Curte de Casație, este *diminuat în importanță* dacă este purtat de judecătorul de ocol, și de magistrații dela tribunale. Nu știm de ce s'a ezitat să se enumere în expunerea de motive: și magistrații de Curți de apel care poartă gradul de consilier de Curte de Casație.

Cum se poate spune una ca asta pentru un magistrat care astăzi este judecător de ocol, sau magistrat la tribunal și mâine este primit cu solemnitate, în conformitate cu legea, la postul de consilier de Curte de apel, iar magistratul dela Curtea de apel, la Curtea de Casație?

Intrucât un președinte sau un prim președinte de tribunal înjosește demnitatea gradului de consilier de Curte de apel, chemat să rezolve, prin judecată, chestiuni de drept de cea mai mare importanță, în comparație cu un magistrat asistent dela Curtea de Casație, care nu face altceva de cât să redacteze hotărâri date de alții și la judecata cărora nu ia parte cu nimic?

De ce această mare distincție pentru magistrații asistenți?

Nu trebuie uitat că conform art. 122 al. ultim, din anteproiect, acești magistrați pot fi trecuți fără recomandarea comisiunii de recomandări de dreptul, în postul efectiv, de președinte de tribunal, și consilier de Curte de apel, ceea ce nu a fost admis până acum, pentru nici un alt magistrat, care a purtat un grad de președinte, consilier de Curte, etc.

Fără îndoială, că acești magistrați, au merite mari, dar nu pot fi trecuți înaintea magistraților chemați să judece. Ei nu pot fi considerați mai de valoare ca cei cari judecă.

Expunerea de motive mai adaugă: „Salarizarea acestora (a magistraților ce se degradează prin anteproiect) se păstrează însă, *deoarece numai ea constituie un drept câștigat*. De ce numai salarizarea constituie un drept câștigat?

De ce un grad dobândit în baza unei legi nu este un drept câștigat?

Degradarea magistraților inamovibili printr'o

lege, care nu constituie o atingere a inamovibilității și face legea anticonstituțională ?

Ar putea Inalta Curte de Casație să introneze principiul, că unui magistrat inamovibil i-se poate lua gradul câștigat printr'un decret regal și pe baza de lege ?

Oare cu modul acesta nu s'ar putea veni mâine cu o lege, care găsind că sunt prea mulți consilieri la Curtea de Casație, un motiv poate mai plauzibil decât chestiunea demnității gradului, să treacă pe ultimii consilieri numiți la Casație la Curțile de apel, ca simpli consilieri de Curte de apel, cu respectarea salarizării ?

Nu ne îndoim, că Inalta Curte de Casație, care a considerat ca anticonstituțională legea prin care s'a micșorat numărul anilor de pensionare a membrilor săi, nu se va da înlături de a considera de asemenea anticonstituțională și legea care degradează pe un magistrat inamovibil.

Consiliul magistraturii

Consiliul magistraturii, fără al cărui aviz nu se poate face nici o numire și nici o avansare cu excepția membrilor parchetului până la gradul de prim procuror, anteproiectul prevede că se va compune din primul președinte, procurorul general și președinții Inaltei Curți de Casație și de inspecției Curților de apel.

S'au exclus din consiliu primii președinți ai Curților de apel și Ministru de justiție.

Motivul, este arătat în expunerea de motive: „deoarece compunerea actuală a consiliului superior al magistraturii nu a dat rezultate mulțumitoare și pe lângă aceasta, actualul consiliu este foarte greu de convocat și este costisitor față de greutățile financiare prin care trece țara, s'au exclus din consiliu primii președinți ai Curților de apel. În scopul de a se da mai multă independență consiliului superior și deci a prezenta mai multă garanție de obiectivitate, ceea ce este absolut necesar pentru păstrarea neștirbită a prestigiului puterii judecătorești, Ministrul justiției nu va mai face parte, din consiliu”.

Această expunere de motive, unită cu ceea ce se întâmplă în fapt, ne face să pledăm pentru desființarea completă a consiliului magistraturii.

Credem că este în interesul magistraturii și al demnității înalților magistrați ce o compun, ca această instituție să fie desființată.

Cu toții știm, că mai toate numirile și avansările s'au știut mai înainte de întrunirea consiliului magistraturii, ba ceva mai mult gazetele le-au dat cu mare precizie. După întrunirea consiliului ele au fost, fapt împlinit. Se crede că prin reducerea numărului membrilor și scoaterea Ministrului din Consiliu, va fi altfel? Ne îndoim. Nu din cauza calității celor ce-l vor compune, ci din cauza presiunilor din afară de care înalții magistrați nu vor putea să scape. Se știe cât de departe s'a mers cu asemenea presiuni. Cerem ca cel puțin pe viitor să fie lăsată demnitatea înalților magistrați la înălțimea ce o reclamă situația lor, și să nu se mai dea ocazia de a fi bănuși că au eșit din caracterul granitic ce trebuie să-i împodobească.

În ce privește pe magistrații candidați, cine poate să uite îngrămădeala în București a acestora, în ajunul datei convocării consiliului și cui îi poate scăpa bănuiala înjosirei, că fiecare din ei,

a câștigat o proptea de multe ori în persoana celui mai veros avocat din provincie ajuns a tot puternic prin politică ?

Apoi, cine poate uita calvarul magistratului candidat, care trebuie să meargă dela membru la membru al consiliului, dacă nu pentru ca prin calitățile lui insinuante să convingă, dar cel puțin și cu toată bună dreptate, să se facă cunoscut.

Un surâs ironic al servitoarei care aduce cuvântul d-lui membru, că nu este acasă, atunci când magistratul candidat, bate la ușa mântuirii, ni se pare că pledează suficient, ca magistratura să fie dispensată de o atingere a demnității și ca Consiliul magistraturii să fie desființat.

Să se lase curs selecționării naturale eșite din calitatea magistratului și din persistența acestei calități în decursul anilor.

Selecționarea nu poate fi alta decât vechimea în magistratură obținută prin examen, control serios și disciplinar.

Numai așa se va impune magistratul, ca știință, moralitate, capacitate și aptitudine.

Bazat pe aceste mijloace de selecționare să se lase avansarea mecanică și dreptul la contencios administrativ acelaia căruia i s'ar nesocoti drepturile.

Ministrului de justiție să-i rămână singur, înregistrarea drepturilor și confirmarea lor.

I. MĂNESCU,

Președinte la Curtea de Apel, Cluj

Teoria actelor de guvernământ în dreptul public francez și român

În doctrina dreptului public modern s'a admis teoria așa zisă a actelor de guvernământ, prin care o anumită activitate a puterii executive în stat este exceptată dela orice control jurisdicțional.

Actele cuprinse în această activitate îmbrăcând în majoritatea cazurilor, caracterele actelor administrative de autoritate, o distincțiune între ele apare uneori imposibilă. Din această cauză nu s'a putut da nici până azi actelor de guvernământ o definițiune precisă. Nu există tratat de drept constituțional sau administrativ în care această importantă problemă să nu ocupe un loc de frunte și în care teoria să nu fie dezvoltată sub cele mai variate aspecte.

Origina teoriei actelor de guvernământ o găsim în dreptul francez și e de dată relativ recentă.

Nu mai departe, sub revoluție, când nici nu se vorbea despre un control judiciar al actelor de autoritate, când singur guvernul rezolva pe cale grațioasă reclamațiunile îndreptate în contra abuzurilor administrative, problema nici nu se punea. Abia după organizarea Consiliului de Stat în anul VIII și în 1806, când recursul jurisdicțional în contra actelor de putere publică a fost consacrat formal, s'a stabilit că anumite acte de putere publică ale guvernului erau exceptate acestui for de judecată.

Mai târziu, când prin legile dela 1849 și 1872 contenciosul consiliului de Stat a căpătat forma justiției delegate, s'a acordat guvernului dreptul de a trimete tribunalului conflictelor chestiunile asupra

căroră el credea că o cenzură a Consiliului putea fi dăunătoare bunului mers al afacerilor statului.

Vivien, raportorul legii dela 3 Martie 1849, comenta astfel acest drept acordat guvernului: „Il est de droits dont la violation ne donne pas lieu à un recours par la voie contentieuse. Dans un gouvernement représentatif, il est des circonstances ou en vue d'une grande nécessité publique, les ministres prennent devant le pouvoir politique... On ne saurait sans danger les livrer à l'appréciation d'une juridiction quelconque”.

Actele de guvernământ apăreau astfel, ca niște măsuri luate de puterea executivă pentru a se apăra de anumite cazuri de forță majoră sau pentru a rezolvi anumite probleme politice.

Forma lipsită de precizie prin care autoritatea guvernamentală putea înlătura dela controlul judiciar actele de guvernământ, a determinat o adevărată cruciadă împotriva acestei teorii.

Autori remarcabili ca, *Esmein*, *Michoud*, *Brémond*, *Jaquelin* și alții au combătut-o cu toată energia.

Această critică a avut o mare influență asupra tribunalului conflictelor sub controlul căruia jurisprudența judiciară și administrativă a căutat să îngăduiască excesul actelor juridice.

Greutatea cea mare era să se găsească o definiție și un criteriu după care să se poată determina aceste acte. Doctrina, a elaborat diferite formule, fie care imprimând nota caracteristică timpului în care s'au produs.

Astfel, o primă teorie a fost caracterizarea actelor de guvernământ prin scopul sau mobilul urmărit.

Această teorie, denumită și a rațiunilor de stat, prin care puterea publică executând orice act într'un scop politic era apărată de controlul juridicțional, și-a găsit în Franța numeroase aplicări (1).

Dufour, exponentul acestei doctrine, explică, în tratatul său apărut la 1856 că, aceea ce determină actele de guvernământ este scopul propus de autorii lor, de-a apăra societatea contra dușmanilor interni și externi, recunoșcuți sau ascunși, prezenți sau viitori. În sfera acestor măsuri supreme, șeful Statului nu este obligat a se supune vre-unui control, nici a cere sfatul cuiva (2).

Către sfârșitul secolului XIX doctrina și jurisprudența suferă o modificare de principii.

Caracterizarea actelor de guvernământ, subordonată clasificării bipartite a actelor administrative în acte de administrație și acte de guvernământ, a avut ca urmare abandonarea teoriei mobilului și înlocuirea ei prin teoria naturii actului. Prin această teorie, susținută de *Laferrière*, *Ducrocq*, *Aucoc* și *Dareste*, s'a admis că singur conținutul poate determina natura actului acceptat controlului juridicțional.

Laferrière, arată că pentru determinarea naturii actului de guvernământ trebuie înțelese cele două noțiuni fundamentale: a administra și a guverna.

A administra, înseamnă a asigura aplicarea zilnică a legii, a veghia asupra raporturilor cetățeni-

lor cu administrația centrală sau locală și a diferitelor administrațiuni între ele.

A guverna, înseamnă a veghea cu păzirea Constituției la funcționarea marilor puteri publice, a asigura raporturile guvernului cu Camerele și ale Statului cu puterile streine (3).

Dareste arată că actele de guvernământ sunt aceste acte pe cari Constituția și legile le rezervă puterii suverane, fără alt control, decât acel al partidelor politice și al opiniei publice (4).

Guvernul are rolul de-a soluționa afacerile excepționale și a veghea asupra marilor interese naționale, în timp ce administrația trebuie să aducă la îndeplinire afacerile curente ale publicului. (5). Fixarea limitelor între aceste două funcțiuni va fi câte odată dificilă, ele vor varia în timp, jurisprudența va avea menirea a le evidenția când se va ivi prilej și să le rectifice după necesități (6).

Aceste definițiuni n'au reușit nici să explice, nici să determine actele de guvernământ.

Doctrina, pătrunsă din ce în ce mai mult de spiritul liberalist, lăsă drum deschis desvoltării principiului legalității. Critica împotriva acestei teorii se fixă în argumente hotărâtoare. Profesorul *Duguit* combătând pe *Seydel* și *Jellinek* cari situau Statul în afara oricăror reguli de drept caracterizează teoria actelor de guvernământ ca o doctrină perimată (1).

Deși actele de guvernământ n'au fost încadrate în vreun text de lege, aplicarea lor în Franța a fost supusă unei riguroase restricțiuni din partea tribunalului conflictelor și Consiliului de Stat, prin întocmirea unei liste cuprinzând actele exceptate controlului juridicțional.

Teoria actelor de guvernământ a devenit astfel opera pretoriană a jurisprudenței care și-a luat libertatea de a restrânge numărul lor conform nevoilor și posibilităților momentului.

Astfel jurisprudența a admis a fi exceptate dela controlul juridicțional următoarele acte:

1. Actele relative la raporturile guvernului cu Camerele.
2. Actele relative la siguranța internă.
3. Decretele de grațiere.
4. Actele relative la raporturile internaționale.
5. Actele și faptele de război.

În fapt, tribunalul conflictelor și Consiliul de Stat s'au arătat din ce în ce mai severe față de actele de guvernământ, limitându-le sfera de aplicațiune la câteva cazuri precis determinate.

În țara noastră, deși am avut un Consiliu de Stat creat prin legea dela 11 Februarie 1864, după modelul francez, cu menirea de-a rezolva conflictele dintre Stat și particulari, problema actelor de guvernământ n'a fost pusă în discuție pe timpul cât e' a funcționat.

Târziu de tot, aceste acte au fost cercetate de in-

3) **E. Laferrière:** Traité de la juridiction administrative et des recours contentieux, tom. II, pag. 34 Paris 1896.

4) **Pierre Dareste:** La justice administrative en France, pag. 218, Paris 1898.

5) **M. Hauriou:** Précis de droit administratif, Paris 1921, pag. 432.

6) **Jean Appleton:** Traité de Contentieux administratif, Paris 1927, pag. 290.

7) **Le Duguit:** Traité de droit Constitutionnel, tom. III, pag. 738.

1) Conseil d'Etat 18. VI, 1852, Sirey 52. III, 307 (Prince d'Orléans), Conseil d'Etat 9. V. 1867, Sirey 67. II, 124 (Duc d'Aumale).

2) **Dufour:** Traité de droit administratif appliqué tom. V, pag. 128, Paris 1859.

stanțele judecătorești mai înainte chiar de-a fi exprimate prin vreun text de lege.

Se cunoaște a fi cea mai veche soluțiune în această materie o decizie a Inaltei Curți de Casație dela 25 Ianuarie 1900, când pentru prima oară se dă o definiție în jurisprudență actelor de guvernământ.

Inalta Curte având de soluționat plângerea unei companii de navigație în contra actului ministerului de interne care oprise debarcarea în țară a mai multor streini, a respins recursul decizând că măsura luată de minister constituia un act de guvernământ.

Principiul elaborat de Inalta Curte atunci era, că actele puterii executive sunt sau acte administrative sau acte de guvernământ și cea ce deosebește actul administrativ de actul de guvernământ este caracterul politic al acestuia din urmă, pentru care Statul nu poate răspunde înaintea jurisdicțiilor ordinare și pentru care guvernul răspunde numai politicește (8).

Această decizie a fost inspirată din teoriile modelului activului sau rațiunii de Stat susținute în Franța de *Dufour*, *Vivien* și *Serrigny* (9).

Cu prilejul înființării institutiei Contenciosului administrativ, în competența Inaltei Curți de Casație, prin legea dela 1 Iulie 1905, s'a reglementat și problema acestor acte. Într'adevăr în articolul 4 lit. h din această lege se arată că secția III-a a Inaltei Curți urma să judece recursurile în contra regulamentelor și ordonanțelor făcute în călcarea legii de puterea centrală, județeană, comunală sau de alte autorități publice, în afară de actele de guvernământ.

Raportul care a însoțit legea la Cameră, arăta că actele de guvernământ erau acelea cari prin natura lor îmbrăcau un caracter politic, iar definițiunea lor fiind greu de stabilit, aceasta era lăsată în seama jurisprudenței.

Cum instanțele judecătorești nu aveau un criteriu după care să le distingă, scopul legiuitorului din 1905 n'a fost atins. De aceea, prin legea Curții de Casație dela 16 Februarie 1912, s'a încercat a se da o definițiune actelor de guvernământ chiar în text.

Astfel, în articolul 5 capitolul III litera f, aceste acte erau definite: „măsurile luate pentru ocrotirea unui interes general privitoare la ordinea publică, la siguranța Statului internă sau externă, sau la alte cerințe de ordine superioară”.

Pentru lămurirea acestei definițiuni s'au enumerat în text câteva acte întrunind condițiunile de mai sus.

Expunerea de motive care a însoțit legea, arăta că enumeratiunea nu avea un caracter limitativ. Ea era făcută *exempli gratia*, neavând alt scop decât, pe de o parte de a lămuri mai bine noțiunea actelor de guvernământ prin câteva exemple bine alese, iar pe de altă parte de a clasa definitiv printre actele cu caracter de guvernământ, cele mai de seamă, cele mai obișnuite și mai necontestate mă-

suri ce trebuiesc luate în interesul general al conservării sociale (10).

Enumerarea textului cuprindea: declararea stării de asediu, faptele de război cari ar rezulta dintr'o forță majoră sau din necesitățile imediate ale luptei, executarea și interpretarea tratatelor și convențiilor diplomatice cu statele streine, măsurile împotriva epidemiilor, epizootiilor, inundațiilor, foametei, turburărilor interne, extrădarea streinilor, expulzarea lor și altele de aceeași natură.

Această clasificare este menținută și de articolul 2 din actuala lege a Contenciosului administrativ, a cărei redacțiune este identică articolului 5 cap. III lit. f din legea dela 1912, la care s'a mai adăugat în plus: naturalizarea și actele prin care se dizolvă persoanele juridice sau li se interzice funcționarea conform legii speciale.

Legiuitorii noștri din 1912 și 1923, înlăturând teoria mobilului actului, au concretizat în texte principiile formulate de *Laferrière* în tratatul său „*Jurisdiction et Contentieux*”.

Enumerarea făcută de legiuitorul actual la art. 2 din legea Contenciosului nu are însă un caracter restrictiv. Se lasă puterii judecătorești facultatea de a mai adăoga aceste enumerări și „alte acte de aceeași natură”.

D. prof. *L. Rolland*, dela Facultatea de drept din Paris, studiind această latură a dreptului nostru public critică soluțiunea la care s'a oprit legiuitorul român.

D-sa observă că în sistemul român s'a ajuns la fapte cu totul diferite de sistemul francez, de oarecă doctrina franceză neprecizând actele de guvernământ s'a rezumat la o indicație practică și empirică, acestea putând fi cu atât mai ușor reduse cu cât nu sunt prevăzute de nici un text (11).

Aceiași critică o face și d. prof. *Pierre Lampuè*, care arată că în legea Contenciosului nostru s'au adăogat în categoria actelor de guvernământ, acte cari în Franța sunt în mod nediscutat simple acte administrative (12).

Aceste critici se întemeiau în special pe faptul că Inalta Curte de Casație adăugase la lista actelor de guvernământ, fapte pe care doctrina le considera simple acte de autoritate susceptibile de a fi atacate prin recursul în Contencios (13).

10) A se vedea expunerea de motive care a însoțit legea dela 16 Februarie 1912, la Cameră, edițiunea oficială, pag. 81.

11) **Louis Rolland**: Le contentieux administratif roumain et le contentieux administratif français. Rev. de dr. public, 1928, pag. 273.

12) **Pierre Lampuè**: Le régime roumain du contentieux administratif, Nancy, 1928.

13) A se vedea în acest sens:

Cas. III, dec. nr. 65 din 1916, **Jurisprudența Română** 1916, pag. 183;

Cas. III, dec. nr. 431 din 1919, **Jurisprudența Română** 1920, pag.: 77;

Cas. III, dec. nr. 1291 din 1921, **Pandectele Române**, 1922 pag. 154;

Cas. III, dec. nr. 1333 din 1922, **Curierul Judiciar** 1923, pag. 202.

Cas. III, dec. nr. 1700 din 1925, **Pandectele Săptămânale**, 1925, pag. 304;

Cas. III, dec. nr. 612 din 1926, **Jurisprudența Română**, 1926, pag. 253 și 395;

Cas. III, dec. nr. 872 din 1926, **Jurisprudența Română**, 1926, pag. 445.

8) Cas. II, dec. nr. 39 din 1900, **Bul.** 1900, pag. 89.

9) **Serrigny**: Competence administrative, tom. I, pag. 50: *De pareil actes peuvent, froisser les droits privés des citoyens; mai la raison d'Etat qui, n'est autre que l'intérêt général, l'emporte sur l'intérêt particulier et introduit une limitation au principe de droit commun qui ouvre le recours au Conseil d'Etat.*

În timpul din urmă, jurisprudența instanțelor noastre judecătorești, sub influența doctrinei franceze, a limitat din ce în ce mai mult sfera de aplicațiune a acestor acte (14).

Definițiunea arătată în articolul 2 din legea Contenciosului ia în aplicarea ei practică, o formă din ce în ce mai restrictivă. Vor fi socotite de acum înalte acte de guvernământ, numai actele făcute în vederea unui interes general privitoare la ordinea publică și siguranța Statului internă sau externă sau de alte cerinți de ordine superioară și să fie reclamate de existența unor pericole iminente în care s'ar afla Statul.

Transpunerea în fapt a acestor principii, o vedem în mod lămurit în atitudinea constantă a instanțelor noastre judecătorești dela un timp încoace.

Vom cita astfel o deciziune a Curții de apel s. III-a din București, pronunțată în procesul Burileanu, în care principiile ce guvernează jurisprudența actuală sunt admirabil redată de distinsul prezident al acestei secțiuni, d. Aurel Bogdan.

Caracterizarea acestor acte, spune d. prezident Bogdan, este dominată de ideea unei stări generale anormale, când statul trebuie să fie apărat prin orice mijloace și orice sacrificii, chiar dacă acestea ar depăși puterile constituționale ale guvernului. Aceste motive de ordin superior, născute din nevoia de salvagardare a înseși existenței Statului, conform adagiului latin *salus reipublicae suprema lex* exclud orice fel de răspundere din partea celor ce au luat asemenea măsuri. Noțiunea actului de guvernământ diferă dela stat la stat, după gradul său de civilizație și dezvoltare politică. Cu cât Statul a atins o formă mai superioară din acest punct de vedere, cu atât trebuie să prevadă mai amănunțit normele de stabilirea activității sale în orice direcție, astfel ca neprevăzutul să ocupe cât mai puțin loc.

Când însă împrejurările aduc surprize ce nu au putut fi prevăzute, puterea executivă are libertatea oricărei inițiative să completeze actele neprevăzute și tocmai aceste acte care-și au isvorul din forța majoră neprevăzută constituiesc actele politice denumite acte de guvernământ, sustrase cenzurii judecătorești. Puterea executivă are în acest sens o acțiune necontestată și orice cenzură a puterii judecătorești, care să încalce acest domeniu, nu se va putea face fără pericol de a se viola principiul fundamental al separațiunii puterilor (15).

Paralel cu opera jurisprudențială a instanțelor noastre judecătorești s'au dezvoltat în doctrină mai multe teorii.

Dintre acestea, două sunt socotite a fi cele mai importante: studiul d-lui prof. *Anibal Teodorescu*,

intitulat „Teoria legalității” și studiul d-lui prof. *Paul Negulescu*, dezvoltat în tratatul d-sale, intitulat „Teoria ilegalității”.

D. prof. *A. Teodorescu*, arată că oricât de grave și de exceptionale ar fi împrejurările în care au fost făcute actele de guvernământ, acestea nu pot rămâne dincolo de legalitate, ei trebuiesc să fie tot atât de legale ca și restul actelor administrative din cari fac parte. D-sa admite însă și existența acelor acte cari scapă controlului judecătoreș și a nume acelor acte a căror exercitare e lăsată la aprecierea necondiționată a administrațiunii de a le face sau a nu le face.

Aceste acte, considerate de d-sa de guvernământ, ar fi:

1. Autorizarea conform art. 811 și 817 cod. civ., necesară unui stabiliment public sau de utilitate publică pentru a putea primi o donațiune sau un leagat;

2. Expulzarea unui individ după teritoriul Statului și altele asemenea, toate acestea trebuind a îndeplini o singură condițiune: autoritatea care le-a făcut să fi lucrat în marginile puterilor, cu cari o investeste legea (16). Teoria d-sale se apropie de teoria negativă a lui Berthélemy.

D. prof. *Paul Negulescu*, arată că există o teorie a ilegalității derivată din dreptul Statului de a se conserva.

După cum individului i se scuză omorul în caz de legitimă apărare, tot așa și Statului îi este permis a face orice ilegalitate, când actul a fost făcut în interesul conservării sale.

D-sa definește actele de guvernământ: „măsurile impersonale, temporare, uneori extralegale, luate în caz de pericol de puterea executivă pentru a salvagarda existența sau integritatea Statului, ordinea publică, sau pentru a apăra populațiunea de un flagel și în contra acestor acte nu există nici o cale de recurs jurisdicțional.

Aceste acte trebuie să prezinte următoarele caractere:

1. Să fie făcute în vederea unui interes general.

2. Să aibă prin natura lor un caracter esențialmente politic.

3. Asemenea acte nu pot interveni decât atunci când există un pericol, care turbură viața normală a unui stat.

4. Fiind acte de legitimă apărare, să fie corespunzătoare stărei de lucruri periculoase pentru Stat.

5. Pericolul să fie iminent.

6. Au un caracter provizoriu, care durează până dispăre pericolul.

7. Actele de guvernământ nu sunt supuse nici unui control jurisdicțional (17).

Acestea au fost principiile după care s'au călăuzit legiuitorii din 1912 și 1925, când definiția actelor de guvernământ a fost încadrată în texte de lege.

În stadiul actual al interpretării articolelor 107 din Constituție și 2 din legea Contenciosului, în-

14) A se vedea în acest sens:

Curtea de apel Brașov, dec. nr. 1372 din 1926, *Jurisprudența Generală* 1926, pag. 1192.

Cas. III, dec. nr. 925 din 1927, *Pandectele Săptămânale*, 1928, pag. 140.

Cas. III, dec. nr. 872 din 1926, *Jurisprudența Română* 1926, pag. 445;

Curtea de apel Brașov, dec. nr. 340 din 1927.

Curtea de apel Craiova s. I, dec. nr. 68 din 1929, *Buletinul Curților de apel*, 1929, pag. 175.

Pandectele Săptămânale, 1927, pag. 756, idem 1928, pag. 37.

Cas. III, dec. nr. 936 din 1930, *Pandectele Săptămânale*, 1930, pag. 663.

15) *Pandectele Săptămânale* 1931, pag. 418.

16) *Anibal Teodorescu*: *Tratat de drept Administrativ*, București, 1929, ed. III, pag. 417.

17) *Paul Negulescu*: *Tratat de drept Administrativ*, ed. III, 1925, pag. 450—461.

Paul Negulescu: *La théorie de l'acte de gouvernement dans le droit public roumain*, Rev. de dr. public, 1926.

stanțele noastre judecătorești apar în mod vădit sub influența doctrinei și jurisprudenței franceze.

Ideia de legalitate pătrunzând din ce în ce mai adânc în spiritul vremii, s'a evidențiat de aici tendința unui cât mai pronunțat control al justiției asupra unor întregi serii de acte administrative cari până acum, la adăpostul vechilor principii, scăpau ori cărei examinări jurisdicționale.

Această tendință este luminos învederată de d. prim președinte al Inaltei noastre Curți de Casație, într'un studiu recent publicat, în revista *Pandectele Săptămânale*.

D-sa, analizând mersul actual al jurisprudenței în raport cu diferitele teorii elaborate în doctrină, arată că din jurisprudența Curții de casație reese voința de a asigura supremația ideii de legalitate și a admite în concepțiunea actului de guvernământ numai actele cari au un caracter politic și au fost înstituite în scopul de apărare al unui interes de ordin general, social, economic sau politic (18).

Acest admirabil rezultat la care au ajuns instanțele noastre judecătorești, nu se datorește decât evoluției cu totul superioare a jurisprudenței care în lumina noilor concepțiuni ale dreptului public, a știut să se îndrumeze cu toată autoritatea spre înfrânarea arbitrariului administrativ și să contribuie astfel la instaurarea ideii de legalitate, fără de care nu poate să existe stat organizat.

GEORGE A. PETRESCU

Doctor în Drept,

Membru al Institutului Regal de Științe Administrative

RECENZII

PRÉCIS DE DROIT CIVIL de Julien Bonnecase.

După opera atât de apreciată apărută în 1933 „La pensée juridique française de 1804 à l'heure présente, ses variations et ses traits essentiels”, în care Bonnecase a fost preocupat, după propria-i formulă, „à retracer le mouvement juridique scientifique qui a marqué le XIX siècle et caractérisé l'époque présente”, cunoscutul juriconsult dela Bordeaux dă publicității primul volum al unei alte lucrări, „Précis de droit civil, conforme au programme officiel des Facultés de Droit”, sinteză a unei activități de douăzeci și cinci de ani desfășurată ca profesor de drept civil.

Această lucrare nu este numai un simplu manual pentru studenți similar cu cele existente, care ar avea darul de a mări colecția destul de bogată de opere de o atare natură. Ea marchează o nouă etapă în studiul dreptului civil, atât prin cuprinsul său cât și prin metoda utilizată.

Rezultatul realizat este explicabil, căci volumul este fructul unei largi și bogate experiențe, opera a unui juriconsult ale cărui publicații anterioare se bucură de o reputație mondială prin caracterul lor de originalitate.

Lucrarea are drept obiectiv principal expunerea dreptului civil astfel cum el rezultă din textele codului civil și al legilor ce i-au modificat sau complectat dispozițiunile și din jurisprudența născută din necesitățile practice, inspirată de nevoile sociale, economice și morale ale mediului.

În expunerea sa autorul a fost nevoit să țină seama de programa cursurilor de drept civil urmată la facultățile de drept din Franța.

De aceea, după noțiunile preliminare, după istoricul codului civil, al legilor ulterioare relative la materia civilă și după analiza diferitelor școli de drept civil, sunt expuse chestiunile relative la persoane, drepturile personalității, individualizarea persoanelor fizice, capacitatea lor, diferitele

incapacități, modul de protejare al incapacibililor, instituția familiei, familia legitimă, naturală și adoptivă cu toate problemele conexe lor, căsătorie, divorț, separație de corp, filiațiune, rudenie, alianță, regimul bunurilor, teoria generală a drepturilor existente asupra acestora, posesiune, proprietate, modurile de dobândire a proprietății, drepturile reale desmembraminte ale dreptului de proprietate.

În această dezvoltare Bonnecase nu a urmat ordinea materiilor din codul civil și sistemele de expunere utilizate de ceilalți civilști, ci o metodă proprie pe care o indică în prefața volumului.

Expunerile de doctrină au fost concentrate în jurul unor noțiuni centrale fundamentale.

Mai mult decât atât, Autorul a observat că relativ la unele instituțiuni se găsesc în codul civil dispozițiuni similare dacă nu chiar identice. Studiarea acestora așa cum se făcea înainte, pentru fiecare instituție în mod separat, dădea naștere la repetiri inutile și deci la dezvoltări oșbitoare pentru cititor.

Așa se prezintă situația în materie de regimuri matrimoniale, de succesiuni și în special în materie de incapacități pentru care sunt prevăzute în codul civil serii de dispozițiuni legale, deosebite, dar care sunt bazate în realitate pe aceleași principii juridice și sunt identice uneori chiar cu privire la detalii.

El evoluează toate în jurul noțiunii de incapacitate generală și specială, de reprezentare și asistență, iar noimele relative la organele de reprezentare și asistență au drept scop stabilirea structurii și reglementarea funcționării lor.

Pentru a înlătura inconvenientele arătate Bonnecase a căutat să dea o unică dezvoltare acestor norme legale, conținând într'un tot unitar analiza seriilor de dispozițiuni similare.

În afară de aceasta dându-și seama că unele teorii domină întreaga materie de drept și că ele își găsesc consacrară într'un text care, deși în aparență cu caracter particular, cuprinde în realitate o aplicare generală a lor, a legat expunerea lor integrală de analiza acestuia.

Astfel, convins că art. 450 c. civ. (art. 390 c. civ. rom.) cuprinde în sine teoria reprezentării, s'a ocupat de această instituție cu ocazia analizei articolului arătat.

La fel a procedat cu teoria actelor de administrație, cu aceea a cauzei în materie de obligațiuni, etc. Autorul le-a dat dezvoltarea necesară atunci când a cercetat dispozițiunile cuprinse în art. 450, 389, 1151 c. civ. (art. 390, 343, 966 c. civ. rom.).

În sfârșit, mânat de acelaș scop al sintetizării și de dorința unei mai bune coordonări a materiei, a schimbat locul, tradițional pe care-l ocupa analiza unor instituții în manualele de drept civil.

Teoria persoanelor juridice a alăturat-o de aceea a persoanelor fizice, aceea a patrimoniului și a actelor juridice de teoria obligațiunilor.

În analiza diferitelor instituțiuni Bonnecase a dat dezvoltări variate după importanța lor și în special după numărul problemelor controversate ce ele prezintă încă, lăsând la o parte expunerea amănunțită a chestiunilor definitiv tranșate și nefăcând un istoric al lor decât în cazul și în măsura în care aceasta ar fi fost necesar pentru înțelegerea situației lor juridice actuale.

Aceasta nu înseamnă că autorul nu și-a dat seama de importanța istoricului instituțiilor actuale, după cum el însuși o mărturisește în prefață.

„Non point que je fasse fi de l'histoire de institution et des idées, pas plus de leur histoire ancienne que moderne. La preuve en est que j'ai constamment évoqué à l'occasion de chaque institution son passé et son évolution. Mais j'ai sous cette réserve, comme la nature même de l'ouvrage me l'imposait, visé avant tout à enregistrer l'état actuel du droit civil”.

El a redus deci la minimum necesar istoricul instituțiilor pentru a da o deosebită importanță dreptului pozitiv adică dreptului viu și aplicat care interesează în primul rând.

Metoda întrebuițată prezintă avantajii atât din punct de vedere didactic cât și științific. Ea duce la realizarea unei expuneri ordonate și rigurose sistematice.

Fiecare instituțiune, cu fizionomia și funcțiunea sa specială, își găsește locul în cadrul său natural, iar analiza noțiunilor juridice, a dispozițiilor legale și a chestiunilor controversate e plasată acolo unde e normal și logic a fi tratată.

În lucrarea sa Bonnecase a dat o deosebită atenție jurisprudenței.

18) **Dimitre Voljanski:** Activitatea Inaltei Curți de Casație pe anul 1933, *Pandectele Săptămânale*, nr. 3 din 21 Ianuarie 1934, pag. 68.

De sigur că în ultimul timp, mai mult decât în trecut, s'a dat o importanță specială jurisprudenței — această „*viva vox juris civilis*“.

Vechiul antagonism, divorțul dintre doctrină și jurisprudență a rămas o simplă legendă, un mit. Doctrina a trebuit să recurgă la jurisprudență. Expunerile doctrinare cu un vădit caracter teoretic sunt presărate cu citații de hotărâri judecătorești, „*les mille voix de la pratique judiciaire et extrajudiciaire*“.

Cu ocazia cercetării oricărei probleme juridice, căutării soluțiunii unor chestiuni controversate se face apel la jurisprudență, se examinează modul cum ele au fost tranșate de instanțele judecătorești, se cercetează motivele ce au determinat adoptarea unei soluțiuni.

Din studierea lor cercetătorul ajunge la concluzia că există compenetrație și chiar fuziune între doctrină și jurisprudență.

Jurisprudența joacă în știința dreptului același rol pe care îl îndeplinește analiza faptelor în științele sociale sau experimentale.

Și lucrul este explicabil, căci după justa observație a lui Demolombe (1) „rien n'est plus désirable que leur alliance pour conserver à la science du droit son caractère essentiel, pour le maintenir dans sa voie, pour le diriger enfin vers le but marqué à ses efforts, vers un but d'application utile, positive et pratique: ad usum communis vitae, comme dit très bien Leibnitz, (Nova Methodus) car tel est véritablement le droit, science active et militante toujours en présence des faits qu'elle a pour mission de gouverner“.

Suntem deci departe de concepția primilor comentatori ai codului civil francez care era cu desăvârșire ostilă jurisprudenței și mai ales de concluziile la care se oprise cunoscutul povestitor Charles Perrault, fost avocat, în memoriile sale, — conform cărora ar fi trebuit să se ardă *toate colecțiile de jurisprudență întrucât nu ar exista alt mod de a se micșora numărul proceselor*.

În zilele noastre s'a căzut însă în altă extremă.

A început a se da mai multă importanță jurisprudenței decât doctrinei.

În multe lucrări juridice s'a dat prea mare dezvoltare acesteia, s'au acumulat citate de decizii fără nici un discernământ fără nici o selecție a lor. Ele au fost intercalate în înseși textele destinate analizei doctrinare. Metoda a dus la o restrângere, la o înăbușire a acesteia.

Jurisprudența nu prezintă importanță prin numărul de decizii pronunțate, ci prin calitatea lor. În multe din ele nu se găsește decât o repetire, o imitație servilă, o copie a argumentelor de drept ce au fost adoptate în cele anterior pronunțate. Dintre ele nu prezintă un interes real decât cele de principiu prin care s'au rezolvat la început problemele controversate, căci din ele se degajează evoluția jurisprudenței și numai în lipsa acestora cele de speță.

De aceea Bonnacese, dându-și seama de acest exces a rezervat texte speciale expunerii jurisprudenței după cele destinate dezvoltării doctrinei.

El ne dă o analiză a acesteia, a frazelor prin care a trecut și rare ori o critică a ei.

În această analiză utilizează în special deciziunile de principiu care marchează o etapă în evoluția jurisprudenței, reproducând pasagii din considerentele pe care se bazează. În acest fel se găsește cu ușurință jurisprudența și se scoate în relief mersul său evolutiv.

Tot datorită acestui sistem se învederează că jurisprudența și doctrina sunt surori gemene.

De aceea lucrarea poate fi cercetată cu mult folos și de practicieni.

Întreaga lucrare se bucură de o formă elegantă și clară, dar nu de acea elaritate „dévante“ care după Geny, se obține „sans peine en esquivant les difficultés“.

În această lucrare se regăsește atât calitățile de eruditie, de finețe și de luminos bun simț, cât și grija de a se extinde mai mult orizontul juridic, care au contribuit ca toate operele lui Bonnacese să se bucure de o legitimă și durabilă apreciere.

Acel ce cunoaște întreaga operă a sa rămâne înmărmurit față de activitatea prodigioasă în toate domeniile dreptului. Alături de lucrări de drept civil și comercial, figurează opere de drept public, de filozofia dreptului, de practica judiciară și extrajudiciară, toate de o egală valoare. Ele învederează ca reputația-i de adevărat juriconsult corespunde realității.

D. GĂLEȘESCU-PYK

LEGEA ASUPRA PROPRIETĂȚII LITERARE ȘI ARTISTICE, comentată și adnotată de Barbu I. Scodăcescu, judecător-președinte Trib. Ilfov, Dumitru I. Devesel, avocat și Const. N. Duma, judecător-președinte Trib. Ilfov.

Interesanta și tot atât de necunoscuta materie a proprietății literare și artistice, ce face obiectul legii din 28 Iunie 1923, a fost abordată de autorii acestei valoroase lucrări cu o competență și vastă documentare, ce se învederează, dela examinarea primelor pagini.

Este foarte curioasă concepțiunea ce a stăpânit și stăpânește încă, într'o măsură de ajuns de mare, mentalitatea curentă asupra proprietății literare și artistice.

Societatea nu a avut, niciodată, o noțiune prea precisă asupra acestei proprietăți; încălcările săvârșite asupra ei nu au determinat niciodată, în spiritul mulțimilor, și ceea ce este mai dureros nici în spiritul legiuitorului pozitiv, reacțiunea pe care o provoacă în mod instinctiv, știrbirea ilegitimă a dreptului de proprietate, în accepțiunea patrimonială a cuvântului.

Pentru cei mai mulți dintre oameni, proprietatea intelectuală, literară ori artistică nu alcătuiește o entitate juridică; ea este o noțiune nebuloasă, cu desăvârșire abstractă, imperceptibilă.

Fenomenul acesta nu trebuie să ne surprindă prea mult; el găsește o explicațiune în însăși structura psihologică egoistă a individului, care nu manifestă un interes și nu reacționează decât numai în fața situațiilor ce îl ating în mod direct și vizibil. De pildă, atingerea injustă a dreptului de proprietate mobiliară și imobiliară se încadrează imediat pe planul Conștiinței morale a individului; aceasta din cauză că imensa majoritate a oamenilor având de apărut un drept concret de proprietate asupra unui bun oarecare, ei simt, grație unui reflex automat al egoismului adevărul situațiunii, atât de bine caracterizată prin cunoscutele cuvinte: **Une injustice faite à un seul est une menace faite à tous.**

Câți dintre oameni pot simți, însă, gravitatea încălcărilor aduse proprietății intelectuale, despre cari un cunoscut bărbat politic român—om inteligent și cult de altfel—se exprima cu un suveran dispreț, calificând, cu o bizară și inexplicabilă ironie, pe teoreticianii ca pe niște... „**proprietary de idei**“.

Protecțiunea și respectul rodului muncii cerebrale a acestei minunate și divine fosforescențe, ce face superioritatea omului asupra a tot ce trăește în natură, iată ce nu s'a priceput altă dată, de oameni, și nu se pricepe suficient nici astăzi!

Lipsa acestei înțelegeri e datorită împrejurării că numărul celor cari au de apărut „proprietatea unei idei“ este cu totul redus; majoritatea imensă a indivizilor, cari alcătuiesc colectivitatea socială, nu sunt importunați de preocuparea și obligațiunea incomodă de a-și apăra un asemenea drept de proprietate. Ei nu au, deci, conștiința unui drept, despre care viața zilnică nu le-a procurat niciun element experimental de informațiune.

Revenind la lucrarea ce face obiectul prezentei recenzii, vom vedea că autorii, după ce fac o analiză asupra naturii dreptului de proprietate intelectuală, analizându-l în întreita perspectivă a caracterului său de drept incorporat, de drept de creanță și de atribut inerent personalității, completează această analiză cu teoria dreptului de autor sui generis sau teoria dreptului dublu.

Lucrarea îmbrățișează apoi, extrem de subtilele probleme de drept, cari se pun în cadrul vieții jurisprudențiale și în acela al doctrinei cu privire la: operele literare, operele dramatice și muzicale, operele artistice, operele anonime, pseudonime și postume, traduceri și reproduceri, drepturile colabo-

1) Préface, Cours du Code Napoléon.

ratorilor, actele și publicațiunile oficiale, producțiunile orale, ziarele, revistele, publicațiunile periodice.

Pentru exacta și utila orientare a cititorului, autorii fac în rubrica „Anexe“ o expunere de drept comparat, publicând convențiunea internațională dela Berna asupra protecțiunii operilor literare și artistice, precum și diferitele legislațiuni streine ce reglementează materia.

Bogăția materialului documentar de doctrină și jurisprudență, neobosită siguranță de cercetare a celor mai calificate isvoare juridice, spiritul de luminoasă metodă în care lucrarea este alcătuită, dau cu prisosință autorilor dreptul să primească mulțumirile meritate ale muncitorilor intelectuali, artiștilor și ale oamenilor de drept; aceștia din urmă văd, încă, în opera d-lor Barbu Scondăcescu, D. Devesel și Const. N. Duma și fericita promisiune a unei fecunde activități viitoare.

Alături de munca utilă în această direcțiune a defunctului C. Hamangiu, căruia i se cuvine o pioasă amintire, autorii lucrării de față au făcut nu numai operă de știință, ci și o nobilă acțiune de precursori pentru pregătirea spiritului public, în sensul că operele intelectuale și artistice, sub felurile lor aspecte și manifestări, au dreptul la o protecțiune cel puțin egală cu aceea pe cari legile o acordă în genere patrimoniului.

TRAIAN ALEXANDRESCU.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. Unite

Audiența dela 15 Februarie 1934.

Președenția d-lui C. G. RĂTESCU Președinte

I. M. Barasch prin d-nii av. Al. Velescu și A. Frunzescu
Decizia Nr. 5

Poprire. Cauțiune. Dacă se poate depune numai în numerar sau și în efecte de stat sau ale unei instituțiuni asimilate de lege cu ale statului Art. 455 pr. civ.

In principiu, garanția cerută de textul art. 455 pr. civ. se poate depune nu numai în numerar, ci și în efecte de stat sau ale unei instituțiuni asimilate de lege cu ale statului, în speță scrisurile Creditului funciar.

Curtea,

Având în vedere deciziunea supusă recursului, cum și celelalte lucrări ale cauzei, din care rezultă că, J. M. Barasch, intentând acțiune comercială contra societății M. Moscoviți, bancher, din Botoșani, pentru plata sumei de 1.625.000 lei, a cerut tribunalului Botoșani, înființarea unei popriri în mâinile Băncii Naționale din București, atât la sediul cât și la sucursalele din țară ale acestei Bănci, asupra oricărei sume de bani, ce ar avea de dat societății debitoare, iar pentru încuviințarea acestei popriri reclamantul a arătat că a depus cauțiune de 600.000 lei în titluri ale Creditului Funciar Urban din București, în valoarea lor nominală, și lei 215.000 în acelaș fel de efecte consemnate drept cauțiune la o altă poprire anterioară.

Că, această cerere de poprire fiind admisă prin ordonanța cu nr. 4172 din 1932, debitoarea poprită a făcut contestație, bazată între altele, și pe motivele că nu se putea admite poprirea în baza unei cauțiuni depuse pentru înființarea altei popriri, și că în orice caz, cauțiunea trebuie depusă în numerar, iar nu în efecte, contestație asupra căreia tribunalul Botoșani discutând numai primul motiv și găsindu-l întemeiat, prin sentința nr. 242 din 1932,

o admite și, prin consecință, anulează ordonanța de poprire;

Că, împotriva acestei sentințe, creditorul I. M. Barasch făcând apel, Curtea de apel Iași s. I, discutând și chestiunea dedusă prin motivul II de contestație, decide, având în vedere atât dispozițiunile art. 455 și al. b pr. civ., art. 15 din legea creditului funciar și 127 din statutele acestor societăți, cât și legea din 9 Martie 1912 pentru transformarea rentei amortibile de 4 la sută în rentă perpetuă, — că depunerea cauțiunii nu se putea face decât în numerar, iar nu, ca în speță, și în scrisuri de ale societății Creditului Funciar, ele nereprezentând după cursul bursei, jumătate din valoarea pretinsă prin acțiune, — și prin decizia nr. 116 din 21 Octombrie 1932, respinge apelul ca nefondat;

Că, această deciziune la rândul său, fiind atacată cu recurs, recurentul la termenul de 19 Septembrie 1933 fixat pentru judecarea recursului, susținând numai primul motiv de casare, — la cel de al doilea declarând că renunță — pretinde că Curtea de fond a violat dispozițiunile textelor invocate, de oarece art 455 pr. civ. nu prevede depunerea cauțiunii numai în numerar, iar pe de altă parte, potrivit art. 51 din legea creditelor funciare comb. cu art. 127 din statutele Creditului și art. 4 din legea din 9 Martie 1912, scrisurile Creditului trebuie să fi permise la autoritățile judecătorești pe valoarea lor nominală;

Că, Secțiunea a II-a a acestei Inalte Curți, la termenul de mai sus, constatând că s'a ivit divergență asupra soluționării mai întâi a chestiunii de principiu dedusă în prima parte a motivului și anume, asupra chestiunii de a se ști dacă cauțiunea cerută de art. 455 pr. civ. trebuie depusă numai în numerar, a trimis afacerea spre soluționare în complect de divergență, unde, în ședința dela 14 Noembrie 1933, constatându-se că nu s'a putut întruni majoritatea cerută de art. 15 al. 2 din legea organică a Curții de Casație, și în conformitate cu acest text de lege, a dispus prin jurnalul cu nr. 6829 din acea zi, ca chestiunea de mai sus să fie din nou judecată în Secțiuni Unite;

Considerând că, după art. 455 al. b din pr. civ. creditorii a căror creanță nu este constatată prin act scris, au dreptul să poprească sumele datorite debitorului lor, ca și creditorii cu act scris, fiind însă îndatoriți ca, odată cu dovada de intentarea acțiunii, să dea o cauțiune din jumătate din valoarea reclamațiunii;

Considerând, că dacă acest text de lege fixează cauțiunea ce creditorul popritor e dator să depună, el nu prevede însă formal dacă ea trebuie depusă și în efecte publice.

Considerând, că în tăcerea art. 455 sus arătat, cu privire la natura cauțiunii, textul trebuie interpretat în sensul că garanția poate fi depusă nu numai în numerar, dar și în efecte de stat sau efecte ale unor instituțiuni asimilate de lege cu ale statului, interpretare în favoarea căreia se poate trage argument și din alte dispozițiuni din lege;

Că, în adevăr, art. 551 acelaș cod, prevede că prețul adjudecării poate fi depus, în mod provizoriu și în efecte de ale statului sau garantate de stat; ori, dacă legiuitorul permite depunerea de efecte publice chiar pentru plata unui preț, cu atât mai mult trebuie admisă aceiași soluție când este vorba de a garanta numai o simplă creanță even-

tuală ce ar isvorî din daunele ce s'ar cauza ace-luia ce suferă poprire;

Considerând că, de altfel, art. 1676 din codul civil, texte ce figurează în cap. III care se ocupă de fidejusiunea legală și aceea judecătorească, prevede că acel ce e dator să dea o garanție, e liber să dea un amanet sau altă asigurare care să se găsească suficientă pentru asigurarea creanței, cu alte cuvinte, se lasă la facultatea părții de a depune un amanet, o ipotecă, consemnarea unei sume de bani în numerar, sau în efecte publice, destul numai că asigurarea dată, să se găsească suficientă pentru garantarea creanței;

Considerând deasemenea că, art. 4 al legii din 9 Martie 1912, pentru transformarea rentei amortibile de 4 la sută în rentă perpetuă, prevede în mod categoric că titlurile de rentă se vor primi drept garanție pe valoarea lor nominală de toate casele publice și instanțele administrative și judecătorești, iar art. 15 din legea Creditului Funciar Rural — text aplicabil și Societății de Credit Funciar Urban, potrivit art. 21 din legea organică a acestei de pe urmă societăți — și art. 127 din statutele respective, prevăd că scrisurile funciare vor fi primite ca garanție la toate casele statului, în aceleași condițiuni în care sunt primite efectele statului, — prin „Casele Statului” înțelegându-se atât depunerile de garanții pentru Stat, cât și de către particulari, întrucât oricare din ele urmează a fi depuse la una din casele unei autorități ale Statului;

Considerând că, pe deoparte, dispozițiunea de mai sus cuprinsă în legea din 9 Martie 1912 nu trebuie interpretată într'un sens strict, adică în sensul că numai aceste titluri de cari legea se ocupă, să poată fi primite drept garanție, pentru că în intențiunea legiuitorului n'a putut intra ideia de a acorda o favoare anumitor titluri și de a desconsidera pe celelalte; iar pe de altă parte, pentru că în art. 15 sus citat, s'a voit intenționat să se asimileze complet scrisurile instituțiilor de credit funciar cu titlurile de rentă ale Statului din punctul de vedere al depunerilor lor drept cauciune, dispozițiune generală în care neprecizându-se anume cari rente ale statului pot servi în acest scop, rezultă că legiuitorul s'a referit în genere la toate rentele de această natură ;

Considerând că, față de dispozițiunile de mai sus, urmează a se decide că în principiu, garanția cerută de textul art. 455 pr. civ., se poate depune nu numai în numerar, dar și în efecte de stat sau efecte ale unei instituțiuni asimilate de lege cu ale statului, în speță scrisurile Creditului Funciar;

Că, prin urmare, atunci când Curtea de Apel respinge apelul recurentului pe motiv că depunerea cauciunei cerute de art. 455 pr. civ. nu se poate face decât în numerar, a violat dispozițiunile acestui text de lege, astfel că din acest punct de vedere susținerea din partea I-a a motivului de casare urmează a se privi ca fondată, iar în ce privește partea II-a a motivului de casare și anume dacă efectele depuse drept garanție trebuiesc depuse la valoarea nominală sau reală, afacerea urmează să fie supusă judecării secțiunii a II-a a acestei Inalte Curți, căreia se va trimite cauza în acest scop.

Pentru aceste motive, Curtea admite, ect.

NOTA. — A se consulta studiul d-lui Al. Vele-

scu, primul nostru redactor, intitulat: *O gravă chestiune economică în desbateră Inaltei Curți de Casație. Se pot depune cauciuni judecătorești în efecte de stat sau garantate de stat?*, publicat în *Curierul Judiciar* nr. 6 din 11 Februarie 1934.

N. R.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III

Audiența de la 15 Decembrie 1933

Președenția d-lui D. GH. LUPU Președinte

Societatea Geamul Moldovei cu Banca Moldovei

Decizia n. 2184. Dosar n. 1976/933

Gaj. Vânzare. Extras de cont. Contestarea din partea debitoare a unor posturi unilaterale ale creditoarei fără echivalent în registrele debitoare. Cerere de expertiză. Drept de apărare. Ordine publică. Art. 5 și 1008 c. civ., art. 50 cod. com.

Dacă în principiu regimul probelor nu interesează ordinea publică și părțile pot deroga prin convenție dela normele legale, afară de cazurile expres prevăzute, dreptul însuși de apărare din care derivă instituția probelor nu poate fi abandonat printr'o convenție, care în art. 4 stipulează că registrele Băncii creditoare sunt perfect valabile și soldul arătat reprezintă o creanță certă, lichidă și exigibilă, întrucât o asemenea stipulațiune atinge principiul libertății individuale și deci este contrară ordinii publice.

În speță, rațiunea expertizei cerute de recurenta debitoare ca să verifice după actele justificative ale Băncii, sinceritatea și exactitatea cifrelor din registrele Băncii creditoare, era întemeiată și instanța de apel respingând-o a violat art. 5, 1008 cod. civ. și 50 cod. com.

S'au ascultat recurenta prin d. avocat Velescu și intimata Banca Moldova prin d. avocat Drăcșeneanu.

Curtea,

Asupra recursului de față;

Având în vedere că din deciziunea Curții de Apel București s. IV-a cu nr. 14 din 3 Februarie 1933, rezultă că Societatea generală *Geamul Moldovei*, a dat în gaj Băncii Moldova, conform art. 480 alin. 4 c. com., printr'un act de gaj din 20 Septembrie 1930, o cantitate de sticlărie suflată pentru garantarea unor sume de bani pe care le datora societății „Geamul” Ploești, cât și societății „Geamul Moldovei”, până la concurența sumei de 550.000 lei;

Că la 22 Iunie 1931, Banca Moldovei a cerut tribunalului Ilfov scoaterea în vânzare a gajului prin comisiunea rogatorie la tribunalul Iași, pentru achitarea sumei de lei 337.400 ce-i datora debitoarea sa conform unui extras de cont legalizat după registrele băncii;

Tribunalul Ilfov s. I com., dispunând scoaterea gajului în vânzare printr'o ordonanță din 6 Iulie 1931, societatea „Geamul Moldovei” a făcut opoziție la 14 Iulie acelaș an, opoziție ce i-a fost respinsă prin sentința din 24 Septembrie 1931;

În contra acestei sentințe, societatea „Geamul Moldovei” a făcut apel invocând între alte motive de apel și următoarele trei ce formează și obiectul

recursului de faţă, anume că actul de gaj este nul întrucât creditoarea şi-a rezervat dreptul de a vinde gajul chiar înainte de scadenţă; inexistenţa calităţii de creditoare întrucât debitul i-a fost achitat prin plăţi şi dări în plăţi, iar extrasul de cont prezintă inexactităţi, dobânzi ilegale, comisioane nedatorate, spese imaginare şi neautorizate, etc., şi că s'a înglobat în cererea de vânzarea gajului şi mărfuri ce n'au fost gajate;

Apelul societăţii Geamul Moldovei a fost respins de Curte pe considerentul că întrucât vânzarea s'a cerut după termenul scadenţei, apelanta nu se poate plânga de clauza dela punctul 9; că, prin punctul 4 din actul de gaj stipulându-se că registrele băncii sunt considerate ca perfect valabile iar soldul acesta arătat ca o creanţă certă, lichidă şi exigibilă, orice obiecţiuni din partea debitoarei nu sunt operante şi că întrucât nu a indicat ce mărfuri au fost cerute spre a fi vândute peste cele cuprinse în actul de gaj şi această obiecţiune are a fi îndepărlată.

În contra acestei deciziuni societatea Geamul Moldovei a făcut recursul de faţă;

Văzând partea I a motivului de recurs şi motivul III de casare, astfel formulate :

II. Exces de putere şi violarea art. 5 şi 1008 cod. civ.

Curtea consideră ca valabile clauze leonine şi contrarii ordinii publice ca acelea din art. 4 din contractul de gaj prin care se vorbeşte de admiterea mai dinainte de soldului arătat de registrele băncii ca o datorie certă, lichidă şi exigibilă, ceiace echivalează cu o apropiere ilegală a gajului.

III. Exces de putere, nemotivare, omisiune esenţială, eroare gravă de fapt, denaturare şi violare a art. 50 c. com., şi a principiilor în materie de probaţiune.

Am arătat Curţii de apel că dacă din extrasul de cont prezentat de reclamantă se deduc sumele nedatorate şi posturile de conturi fictive şi neautorizate, atunci cu ceiace se constată din extrasul de cont că reclamanta a încasat dela mine, contul e achitat, nu mai există datorie şi deci nici dreptul de a vinde gajul.

Am mai arătat că Banca Moldova în mod abuziv a înglobat în gaj mărfuri deţinute cu titlu de depozit, peste cele gajate. În dovedirea afirmaţiunilor mele am cerut pe lângă interogator şi proba cu martori, o expertiză contabilă în registrele băncii pretinse creditoare şi obligare acesteia de a prezenta acte justificative în sprijinul diverselor afirmaţii fantaziste din extrasul său de cont, Am dat chiar câteva precizări: salariul de 40.000 lei al unui păzitor, deşi actul de gaj arată că paza se făcea de mine, un comision pentru o garanţie către Soc. Solvaf care a fost anulată, aşa că nu mai putea fi vorba de comision, etc. Curtea respinge în mod ilegal cererea mea de a-mi apăra averea de încercarea Băncii Moldova de a-mi acapara, pe considerente deopotrivă de neîntemeiate:

1) Se afirmă că nu prezintă acte sau registre cu care să fac dovada plăţilor. Dar aceste plăţi rezultau din însuşi extrasul de cont al reclamantei şi s'ar fi coroborat cu registrele ambelor părţi cu prilejul expertizei cerute. Eu ceream tocmai să fac dovada că contul e achitat dacă se deduc conturile fictive sau neautorizate sau nejustificate ale reclamantei, precum comisioane, salarii, spese, etc. Cum o să dovedesc cu actele sau registrele mele că nu am convenit să plătesc spese, salarii, comisioane sau că cele ce ar fi convenite sau majorate sau fictive? De altfel, eu nu am refuzat nici odată să prezint registrele mele dacă mi s'ar fi cerut de expertul solicitat demine spre a corobora în măsura necesităţii afirmaţiile mele cu ale reclamantei. Prin urmare, Curtea

nu putea respinge cererea mea de expertiză pentru neprezentarea registrelor mele necerute de adversar şi nerefuzata de mine, iar afirmaţia că expertul, în lipsa acestor registre ce stau la dispoziţie, nu ar avea posibilitatea să constate cele pretinse de apelantă este gratuită şi inexactă fiindcă eu ceream tocmai ca reclamanta să justifice ea sub controlul expertului conturile trecute şi valoarea lor, iar pentru aceasta era nevoie de registrele reclamantei iar nu de ale mele şi de actele ei justificative, dacă există, iar nu de ale mele.

2) În ce priveşte abuzul reclamantei de a amalgama cu măsurile gajate alte mărfuri ce deţineau cu titlu de depozit. Curtea de asemenea comite eroarea de a-mi obiecta că nu precizez ce mărfuri nu sunt cuprinse în actul de gaj. Or, cum manipularea lor s'a făcut de reclamantă, proba solicitată urma să lămurească tocmai acest lucru: expertul ar fi constatat vizitând magazia de mărfuri, erau indicate în convenţia de gaj şi ce alte mărfuri provenind din transporturi sau depozite se mai aflau şi urmau a fi scoase din blocul destinat vânzării.

3) Curtea afirmă că nu am dreptul de a contesta conturi fictive şi de a dovedi că unele operaţii au fost anulate de oarece registrele băncii sunt a priori recunoscute valabile şi soldul lor literă de evanghelie. — dând astfel validitate unei cauze ilicite şi care suprimă în mod revoltător orice drept de apărare.

Având în vedere că prin aceste motive recurenţa se plânga de exces de putere, violarea art. 5 şi 1008 c. civ., nemotivare, omisiune esenţială, eroare gravă de fapt, denaturare şi violarea art. 50 cod. com. şi a principiilor în materie de probaţiune;

Clauza din art. 4 din actul de gaj după care soldul arătat de registrele băncii reprezintă o datorie certă, lichidă şi exigibilă este ilicită;

Că a cerut Curţii de apel să facă dovada că extrasul de cont prezentat de bancă conţine posturi fictive în care scop a cerut admiterea unei expertize contabile în registrele băncii şi obligarea ca aceasta să prezinte actele justificative în sprijinul cifrelor din extrasul de cont;

Că greşit, afirmă Curtea, că nu prezintă registrele sale, cu care să facă dovada plăţilor când recurentul arată că contul este achitat, dacă se deduc posturile fictive sau nejustificate din registre;

Că nu putea dovedi cu acte inexactitatea acelor posturi din moment ce ele nu aveau corespondenţi în registrele sale;

Că interzicerea efectuării expertizei, duce în realitate la îngrădirea oricărui drept de apărare, astfel că o asemenea dispoziţie este contrară ordinii publice;

Că Curtea i-a respins şi interogatorul cerut pentru aceleaşi motive şi expertiza pentru a se dovedi că s'au scos în vânzare şi mărfuri negajate;

Având în vedere că în ceiace priveşte interogatorul şi martorii ceruţi, asemenea probe îndepărlându-se dela convenţiunea părţilor de a se referi la registrele băncii, respingerea lor nu s'a făcut prin exces de putere cu violarea principiilor în materie de probaţiune;

Că de asemenea bine şi fără exces de putere a procedat Curtea respingând proba cerută ca expertul să identifice mărfurile necuprinse în actul de gaj şi pe care apelanta pretinde că intimata vrea să le vândă odată cu gajul din moment ce motivează soluţiunea sa, arătând că societatea nu a precizat ce anume mărfuri nu sunt cuprinse în actul de gaj;

Considerând însă că dacă prin art. 4 din actul de

gaj părțile au convenit că registrele Băncii Moldova sunt perfect valabile și soldul acolo arătat, reprezintă o creanță certă, lichidă și exigibilă, o asemenea clauză nu poate avea atâta putere, încât să desbrace pe recurenta societate de orice posibilitate de control asupra sincerității și realității mențiunilor din registre și deci să constituie un impediment care să interzică ca printr'o expertiză contabilă, partea să se refere la actele băncii cu care acele posturi se justifică, căci o asemenea soluțiune ar echivala cu desființarea completă a dreptului de apărare în fața instanțelor judecătorești, drept pe care reșade însăși organizarea noastră judiciară;

Că dacă în principiu regimul probelor nu interesează ordinea publică și părțile pot deroga prin convenție dela normele legale — afară de cazurile expres prevăzute — dreptul însuși de apărare din care derivă instituția probelor, nu poate fi abandonat printr'o convențiune, întrucât o asemenea stipulațiune atinge principiul liberității individuale și deci este contrar ordinii publice;

Că întrucât recurenta a contestat nu acele posturi din extrasul de cont care aveau un corespondent în registrele sale, ci posturile care constituiau o operațiune unilaterală din partea băncii, fără echivalent în registrele societății Geamul Moldovei, întrucât numita societate nu cooperase la aceste operațiuni, Curtea de apel nu putea imputa societății apelante drept o culpă, faptul că nu a prezentat acte și registre în combaterea acestor posturi pentru ca să respingă expertiza cerută;

Că rațiunea expertizei fiind de a verifica după actele justificative ale băncii, sinceritatea și exactitatea cifrelor din registrele băncii la care recurenta se referea, numai prin violarea textelor invocate în acest motiv de casare și prin exces de putere a respins Curtea de fond această cerere;

Că astfel fiind, fără a mai discuta și celelalte motive de recurs, aceste motive de casare se găsesc fondate, ele urmează a fi admise, iar decizia a se casa.

Văzând și cererea de cheltueli de judecată și apreciind:

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul etc.

CURTEA DE APEL DIN ORADEA S. 1

Audiența de la 24 Octombrie 1933

Președinția d-lui Dr. ROMUL RADU, Consilier

Iosif și Flore Viman cu Magdalena Viman ș. a.

Decizia civilă 262. Dosar 821/932

Testament. Redactare și scriere de altă persoană și semnare prin punere de deget. Dispozițiuni în favoarea soției și copiilor. Prezența a patru martori. Rudenia unuia din ei cu beneficiarii testamentului. Nulitatea testamentului. Deschiderea succesiunii ab intestat.

Dispozițiunile art. 32 al legii XVI din 1876 se referă la testamentele olografe privilegiate numai în sensul că sunt valide din punctul de vedere al formei lor exterioare, chiar și în cazul în care nu ar fi întocmite în prezența a doi martori; acest text însă nu spune că atari teste s'ar bucura de beneficiul unei scutiri de formalitățile prevăzute de art. 30 al legii, expres rezervate numai testamentelor privilegiate făcute în caz de epidemie, pe o navă, ori în timp de războiu.

Legiuitorul nereglementând în cap. IV al legii din 1876 cazul testamentelor olografe numite în opul tripartit testamentum parentum inter liberos este evident că întocmirea lor cade sub prevederea normelor generale ale Cap. I din lege.

Art. 32 al legii nu permite lipsa a patru martori în cazul testamentului nesemnat și nescris în întregime de mâna testatorului prin care a dispus în favoarea descendenților și a soțului; faptul că unul din martori este înrudit cu unul din beneficiarii testamentului atrage consecința că beneficiarul nu se mai poate împărtași de avantajile ce-i sunt destinate prin testament.

S'au ascultat d-nii avocați Dr. A. Lengyel pentru apelanți și Dr. D. Sor pentru intimati.

Curtea,

Asupra prezentului apel civil;

Văzând actele din dosar și ascultând ambele părți litigante în susținerile și concluziunile lor orale, din cari în fapt reese următoarele:

La 19 Noembrie 1924, Anton Viman dispune prin testament redactat în scris de notarul comunal în prezența a 4 martori, asupra averii sale, în favoarea celor 5 copii ai săi și a soției sale; testatorul a semnat actul prin punere de deget, neștiind carte; unul din martorii testamentari este fratele soției testatorului și deci unchiul copiilor în favoarea cărora s'a testat.

Testatorul a decedat în seara aceleiași zile.

Valoarea succesiunii, evaluată prin inventar este 54.150 lei și 85 bani.

Magdalena Viman, una din fetele decedatului, nemulțumită de averea ce i s'a lăsat prin testament în comparație cu frații și surorile sale, intențază în contra acestora, acțiune pentru anularea testamentului pe motiv că unul din martorii testamentari e rudă în grad oprit de lege, cerând deschiderea succesiunii legale, cu atât mai mult, cu cât prin dispozițiunile testamentare a fost lezată în dreptul său la porțiunea legitimă.

Văzând că tribunalul a admis acțiunea reclamantei, a declarat fără efect testamentul față de păriși și a dispus înaintarea dosarului judecătorei mixte Baia-Mare, spre a deferi averea după normele succesiunii ab intestat;

Văzând că în contra acestei sentințe, au făcut apel numai părișii I. Viman și F. Viman pe motiv că testamentul privat privilegiat, în favoarea descendenților și a soțului conjugal deși nu ar fi semnat și scris de testator, totuși el e valabil în sensul art. 30 al legii XVI din 1876 dacă a fost redactat în prezența a 2 martori; că deci, în cauză nu sunt aplicabile dispozițiile Cap. I al legii din 1876 referitoare la forma testamentelor olografe;

Considerând că dispozițiile art. 32 ale legii XVI din 1876 se referă numai la testamentele olografe privilegiate în sensul că, ele sunt valide din punct de vedere al formei lor exterioare, chiar și în cazul când ele nu ar fi întocmite în prezența a 2 martori; că, acest text de lege nu amintește nimic despre testamentele private privilegiate olografe și nici că atari teste s'ar bucura de beneficiul unei scutiri de formalități prevăzute de art. 30 al legii, înlesniri expres rezervate numai testamentelor privilegiate făcute în caz de epidemie, pe o navă, ori în timp de războiu, că deci, în specie, dispozițiile art. 30 și 32 ale legii amintite, nu pot avea nici o aplicare în cauză;

Considerând că legiuitorul nereglementând în Cap. IV al legii din 1876 cazul testamentelor olografe numite în opul tripartit testamentum parentum inter liberos, este evident

că, întocmirea lor cade sub prevederea normelor generale ale Cap. I din lege;

Considerând că, doctrina desvoltată în jurul acestei chestiuni este fixată în sensul că art. 32 al legii nu permite lipsa a 4 martori în cazul testamentului nesemnat și nescris în întregime de mâna testatorului, prin care a dispus în favoarea descendenților și a soțului conjugal, adăugând că, atare act este nevalabil dacă s'a încheiat în prezența unui număr mai mic de 4 martori. (Dr. *Desideriu Markus* „Deciziunile principale ale instanțelor supreme“, vol. II, ed. 1895, pag. 294 speța 2581, cu referire la deciziunea Curței nungare din 1 Mai 1888, Dr. *Georgiu Plopu*, „Părți alese din dreptul privat ungar“, Cap. XI, par 995, pag. 871);

Considerând că în specie, Gh. Brânzei, unul din cei 4 martori testamentari, este fratele soției supraviețuitoare și unchiul copiilor, în favoarea cărora de cujus a testat;

Considerând că, potrivit art. 9 al legii XVI din 1876, nu poate figura ca martor testamentar persoana favorizată prin testament sau acel înrudit până la gradul de văr, cu unul din beneficiarii testamentului, sub sancțiunea neîmpărțirii favorizatului de beneficiul destinat lui prin testament; că motivul înlăturării unor asemenea martori se datorește în primul rând faptului, că ei pot fi chemați a confirma cele cuprinse în act, sub jurământ;

Considerând că jurisprudența ungară, în interpretarea dată art. 9 din lege este constantă în sensul că, testamentul olograf ce posedă numai semnătura a 4 martori, din care unul din ei este înrudit conform art. 9 cu persoana favorizată prin testament, această împrejurare deși nu atrage nevalabilitatea testamentului, totuși are acea consecință prevăzută de citatul text că, beneficiarul nu se poate împărtași din avantajile ce-i sunt destinate prin testament. (Dr. *Ludovic Staud* „Colecția regulilor pozitive ale dreptului privat ungar“, ed. 1915, pag. 211, cu referire la decizia Curței cu nr. 9124/1895; *Ștefan Laday*, „Codul civil austriac“, vol. II, pag. 216, în care menționează deciziunea Curței nr. 4185/912).

Că așa fiind apelul este nefondat, cătă a fi respins, iar pe lângă considerațiunile mai sus expuse, sentința tribunalului urmează a fi confirmată pentru motivele de fapt și de drept în ea arătate și pe cari această instanță și le însușește în totul;

Văzând și cererea pentru acordarea cheltuelilor de judecată în apel, pe care Curtea găsiind-o întemeiată, în baza art. 508 pr. civilă și 50 legea accelerării judecăților, o fixează la suma de 2000 lei;

Pentru aceste motive, redactate de d. *Constantin Doboș*, consilier, respinge ca nefondat apelul.

NOTĂ. — Înainte de a spune câteva cuvinte despre fondul judicios al deciziei mai sus reproduse, să ne fie îngăduit a remarca forma ei. Până la unificarea legislației românești — care va scuti pe magistrați de a mai aplica principiile colecției medievale a lui Verböczy — am putea realiza prin simpla bunăvoință românească a judecătorilor unificarea formei hotărârilor.

Curtea din Oradea a adoptat — mi se pare (și o spunem cu regret) singura — înșiruirea logică a redacțiunii românești a hotărârilor: expunere, considerente, dispozitiv. Iar limba românească în care e redactată suszisa decizie o face să fie citită cu o plăcere — s'o spunem tot cu regret — rară în literatura hotărârilor transcarpatine.

Din acest punct de vedere este desigur rolul judecătorilor crescuți în școala și în limba iuridică română să le introducă treptat în terminologia și redacțiunea instanțelor ardelenene, cu atât mai mult cu cât noua generație a tinerilor judecători ardeleni se

distinge tot mai mult prin fondul de gândire și forma de redacțiune românească.

Remarcabilă este deciziunea sus reprodusă și prin justa și judicios motivata soluție dată cazului judecat.

Materia testamentelor este reglementată în Ardeal în două legi:

Legea XVI din 1876 cunoscută sub denumirea „Legea testamentelor“ și

Legea 35 din 1874 pentru reglementarea funcției de Notar, care cuprinde dispozițiuni în legătură cu colaborarea notarilor la autentificarea testamentelor și la păstrarea lor.

În mod subsidiar, în regiunile în care nu se aplică codul civil austriac, mai găsim aplicare în unele cazuri, normele vechiului drept maghiar fixate în colecția medievală a lui Verböczy cunoscută sub denumirea „Tripartitum“.

Legea XVI din 1876 admite următoarele forme de testamente, scrise private (în opoziție cu cele scrise „publice“):

a) scris în întregime și subscris de testator (testifolographum) în acest caz cerându-se să conlucreze doi martori;

b) scris de altcineva (allographum) și iscălit de testator;

c) scris de altcineva și semnat de testator cu punerea degetului sau parafea.

În cazurile b și c se cere conform art. 5 și 6 din lege colaborarea a patru martori. Validitatea testamentului există numai prin întrunirea condițiilor relative la testator și la martori.

Relativ la martori, legea stabilește anumite incapacități și nedemnități și în plus, în art. 9 exclude dela mărturie pe martorii interesați, cari sunt persoanele înrudite cu beneficiarul testamentului. Dacă unul din martorii ceruți de art. 5 și 6 este interesat, atunci el se consideră inexistent și testamentul nevalabil prin descomplectarea numărului de martori ceruți.

Sunt însă unele forme așa zise „privilegiate“ reglementate în art 27—32 ale legii XVI din 1876 care se apropie de formele din Dreptul roman *Testamentum pestis tempore conditum*, *testamentum militis* și *testamentum parentum inter liberos*.

În speța ne interesează doar ultima formă (*parentum inter liberos*). Condiția de valabilitate esențială a acestui testament este ca să fie scris în întregime și semnat de testator. Dacă această condiție (și altele ce în speța nu interesează) este îndeplinită, nici măcar doi martori nu sunt necesari.

Speța: Anton Viman nu știa carte și a semnat testamentul prin punere de deget. În consecință în nici un caz nu putea testa sub forma privilegiată a testamentului parentum inter liberos căci am văzut mai sus că la această formă e indispensabil ca actul să fie scris și semnat de testator.

Rămâne deci să întrebuinteze forma testamentului scris de altul și semnat prin punere de deget de testator de mai sus. Or la această formă colaborarea a patru martori e imperios cerută de art. 5 și 6 din lege.

Însă, din moment ce nu e contestat că unul din martori intră în categoria celor interesați cari sunt excluși de art. 9 rezultă că numărul martorilor s'a descompletat și deci testamentul nu poate fi invocat de legatari.

Pârții au susținut că testamentul ar rămâne valabil ca formă privilegiată. E cert însă că și din acest

punct de vedere e lovit de nulitate deoarece nu e scris și semnat de testator.

Testamentul fiind nul, urmează deschiderea succesiunii după normele succesiunii *ab intestat* care cere egalitate de repartitie între rudele egale în grad cum în speță sunt descendenții.

Doctrina și jurisprudența sunt în totul de acord cu soluția dată de Curtea din Oradea.

Astfel:

D. Camil Negrea, profesor de drept civil local la Universitatea din Cluj:

Testamentul privat scris poate fi: a) scris în întregime și subscris de testator (*testamentum holographum*) în acest caz cerându-se să conluceze 2 mrtori; indiferent dacă textul a fost redactat de însuș testatorul ori de altul, testatorul copiind textul;

b) scris de altcineva (*allographum*) și subscris de testator.

c) scris de altcineva și semnat de testator cu punerea degetul pe semnul crucii ori în general cu semnul său obișnuit;

În cazurile b și c, se cere colaborarea a 4 martori (lege, art. 5—6 16/1876).

În toate aceste cazuri, actul juridic testamentar rezultă din faptele, respectiv declarațiunile testatorului și din colaborarea mai mult sau mai puțin intensă a martorilor întrunind condițiunile legale.

Deosebit de incapacitatea de a face mărturie, art. 9 leg. test. cunoaște o categorie a *martorilor interesați*. Categoria aceasta nu semnaleză vre-o incapacitate parțială pentru că (făcând abstracție de art. 10 al legii care arată cum o atare persoană poate figura ca redactor) odată ce martorii ori ruda sa refuză a primi beneficiul din întrebare, sancțiunea legii dispore și ea. Testamentul în lipsă de 2 ori 4 martori reinteresați (în sensul art. 9) va fi nevalabil.

Este de remarcă că nu înrudirea martorului cu testatorul, ci aceea cu beneficiarul constituie piedica legală de a face mărturie.

Formele testamentelor privilegiate reglementate de art. 27—32 legea testamentelor ne reamintesc cele romane denumite: *testamentum pestis tempore conditum*, *testamentum militis* și *testamentum parentum inter liberos*.

Considerațiunile ținute în seamă de legiuitor la admiterea formelor test. privilegiate sunt două categorii: a) evenimente extraordinare de primejdoase în mijlocul cărora se găsește testatorul îl pun pe acesta în imposibilitate (*presumptio juris et de jure*) de a alcătui actul său de ultimă voință cu observarea tuturor formelor cerute de dreptul mun; b) raportul strâns de familie între testator și beneficiar atrage îndulcirea formelor severe comune fără ca prin aceasta să fie periclitată realizarea ultimei voințe a testatorului.

În vederea strânselor raporturi de familie între testator și beneficiar, art. 32 legea test. prevede că testamentul cu care testatorul face dispozițiuni în favoarea moștenitorilor descendenți în linie directă și în favoarea soțului său conjugal, fie conjunctiv, fie în mod exclusiv, este valabil sub raportul formelor dacă testatorul l'a scris în întregime și l'a iscălit cu mâna proprie, dacă însă un asemenea testament cuprinde dispozițiuni în favoarea altor persoane, aceste dispozițiuni nu au valoare.

D. Dr. George Plopu (președintele onorar al Curții de Casație) în lucrarea sa, „Părți alese din dreptul privat ungar”, pag. 870:

Făcând această observare pentru a cunoaște textul legii ptr. 32 al articolului de lege XVI din anul 1876, dispune clar, că testamentul făcut de testator în favoarea descendenților direcți, sau în favoarea soțului conjugal, eventual și pentru soțul conjugal și pentru descendenți, precum se și întâmplă în viața practică: este valid și valabil și atunci, dacă acela în întregime sa a fost scris și subscris cu mâna proprie de decesor; va să zică la facerea unui astfel de testament legea nu pretinde aplicarea de martori, iar prin totala lipsă de martori decade de sine și adevărul martorilor, referitoare la declarațiune și subscriere testatorului, etc.

D. Ștefan Laday, Președinte al Consiliului Legislativ „Codul civil austriac”, vol. II, pag. 216, decizia Curței nr. 4185/1912:

2744. Dacă testatorul nu știe ceti și scrie, se cer patru martori. C. 4185/1912.

NOTĂ. — 1. În cazul, când testatorul n'are descendenți direcți, testamentul intră în prevederile art. 32 și atunci dacă soțul conjugal e persoana favorizată.

2. Când testatorul numește erede pe soțul conjugal declarând, că descendenții săi vor avea numai porțiunea legitimă, testamentul nu intră în prevederile art. 32, căci art. 32, care vrea să favorizeze pe descendenți, nu poate fi interpretat în detrimentul lor.

3. Se cer patru martori și atunci, când testamentul e olograf.

Dr. Ludovic Staud: „Colecția regulelor pozitive ale dreptului privat ungar”. Ad-ția 1913, pag. 211, cu referire la decizia Curței cu nr. 9124 din 1893:

C. Intrucât testamentul este prevăzută numai cu semnătura de 4 martori, dintre cari însă unul stă în legătură de rudenie arătată în art. 9 al legii citate cu o persoană favorizată în testament, această împrejurare deși nu atrage după sine nulitatea testamentului atrage însă după sine acel postulat prevăzută de acelaș articol, că beneficiarul nu poate să participe la avantajul ce i-a fost destinat prin testament. 895:9124.

Art. 9 din legea despre cerințele formale ale testamentelor etc. 1876: XVI:

„Cel care a fost angajat ca martor la un testament, precum și rudele lui ascendente și descendente, cât și rudele lui laterale derivate dela părinți și bunici inclusiv până la veri; precum și soțul lui, frații soțului lui, rudele sale ascendente și descendente și soții rudelor ascendente și descendente și ale fraților (adică soții fraților) nu pot participa la beneficiul ce le-a fost destinat prin contract, decât numai atunci, când fără a ține în seamă pe acest martor, testamentul s'a făcut în prezența martorilor în număr cerut de lege“.

În epoca pregătirii unificării legislative, am ținut să semnalăm o decizie care, — remarcabilă nu numai prin fondul său juridic, ci și prin forma sa impecabilă, — constituie o operă de unificare sufletească.

REZUMATE DE JURISPRUDENȚA STREINĂ

Curtea de casatie fr. 30 Octombrie 1933

Responsabilitatea proprietarului unui automobil furat, în cazul accidentului cauzat de hoț.

Un conducător a lăsat singură mașina încredințată gardei sale, fără să ia precauțiunile necesare de pază. Mașina furată, în mersul ei, a cauzat un accident. Aceste constatări sunt suficiente, pentru a stabili atât culpa proprietarului, cât și relațiunea dela cauză la efect între această culpă și dauna cauzată. (Din *Rev. trim. de dr. civ. nr. 1 din 1934, pag. 159*).

NOTĂ. — Chestiunea soluționată de Casația franceză prin decizia din 30 Octombrie 1933, a fost ridicată cu puțin timp și în fața trib. Ilfov s. I civ. cor.

În speța soluționată de trib. Ilfov prin sent. civ. nr. 2916 din 13 Octombrie 1933, șoferul a lăsat mașina fără pază, ducându-se într'un restaurant, pentru a-și procura ceva de mâncare. În timpul acesta a venit un alt șofer, care a luat mașina și conducând-o, a rănit o persoană.

În fața trib. s'a pus chestiunea, dacă șoferul, ce a lăsat mașina fără pază, este în culpă, și în al doilea rând, dacă această culpă trebuie să ducă la responsabilitate, pentru accidentul cauzat.

La prima chestiune, trib. a răspuns:

„Considerând că șoferul este în culpă, când încredințându-i-se o mașină ca șofer, el lasă această mașină fără supraveghere sau fără să o pună în situația de a nu putea să fie pornită, iar în lipsa sa de lângă mașină, un altul se sue în ea, mergând apoi și cauzând un accident cu mașina; că prepusul va răspunde de acest accident, fiindcă el se găsește în culpă, din cauză că nu a supravegheat mașina”.

La a doua chestiune Trib. răspunde:

„Considerând că comitentul nu se poate apăra susținând, că culpa accidentului o are cel care a plecat cu mașina, nu și prepusul său, fiindcă dacă culpa celui care a săvârșit accidentul este mai apropiată, pentru daune răspunde toți care se găsesc în culpă, iar în culpă se găsește și prepusul, fiindcă nu a supravegheat îndeajuns mașina, pentru a nu fi luată de altul”. (V. sent. trib. în *Curierul Judiciar*, nr. 1 din 1934, pag. 16).

D-l Demogue, în observațiile pe care le face în *Rev. trim. asupra deciziei Curții de cas. fr.*, arată, că în cauză s'a făcut aplicația teoriei cauzalității ocazionale. Într'adevăr, culpa celui care a lăsat imprudent mașina singură, pe calea publică, nu a fost singura cauză a accidentului. Accidentul a mai avut o altă cauză. Cea dintâi însă a ocazionat-o pe cea din urmă. Aceste fapte sunt suficiente pentru a duce la responsabilitate. (V. *Rev. sus-citată*, pag. 140).

Instanțele franceze nu au consacrat în totdeauna această teorie.

Într'adevăr, de multe ori a părut excesiv, ca pentru o culpă mai mică, cineva să se vadă obligat să răspundă de o culpă mai mare, care însă aparține altuia. Astfel a apărut și responsabilitatea, ca pentru culpa de a-și fi lăsat mașina singură, cel care a lăsat mașina, să se vadă chemat să răspundă de omorul unui om sau de o rănire gravă pe care a cauzat-o un altul cu mașina.

Dar acestor obiecțiuni li se poate da o replică. Între ei, debitorii pot să se lichideze. Debitorii între ei pot să stabilească, că responsabilitatea unuia este mai mare decât a altuia. Față de creditorul daunelor însă, un debitor nu poate să stabilească, că responsabilitatea sa este mai mică, cât timp ambii debitori sunt în culpă. Pentru creditor toți debitorii vor răspunde.

O aplicație a acestor principii s'a făcut de trib. Ilfov s. IV civ. cor., prin sent. civ. cor. nr. 259 din 1934.

În acea speță, supusă judecătii trib. Ilfov s'a stabilit că toți cei supuși judecătii, au lovit pe reclamant. Unul dintre inculpați avea însă o coasă în mână. Din cauza tăeturei, reclamantul a rămas cu mâna anchilozată. Pentru a obligă pe toți inculpații la daune, iată cum motivează tribunalul:

„Având în vedere că în speță, loviturile date de inculpați se consideră ca un ajutor, pe care fiecare inculpat l'a dat celuilalt inculpat; într'adevăr prin faptul că inculpații au fost mai multi, lovind cu toții pe reclamant, acesta nu a mai putut să se apere de toți inculpații, astfel că o lovitură a unui inculpat a fost înlesnită de lovitură celuilalt; că de aceea pentru despăgubiri vor răspunde toți inculpații, deși lovitură care i-a cauzat daunele cele mari reclamantului, a fost dată de Const. Miu; că numai între ei, inculpații pot să-și lichideze obligația lor, după gradul de răspundere al fiecăruia, însă față de reclamant ei rămân cu toții obligați, fiindcă la dauna reclamantului au contribuit cu toții; că se aplică aici principiul dela solidaritate, când creditorul poate să ceară obligarea la plată a tuturor debitorilor, iar debitorul care a plătit se îndreaptă către ceilalți, pentru ca fiecare debitor să plătească, ceea ce datorează în raport cu alt debitor”.

Față de cele mai sus expuse, socotim că este exactă soluția Casației franceze.

H. UDREA
Jud. Trib. Ilfov

A apărut:

LEGEA PENTRU REGLEMENTAREA DATORIILOR AGRICOLE ȘI URBANE din 7 Aprilie, 1934 însoțită de expunerea de motive, avizul consiliului legislativ și rapoartele dela Cameră și Senat, în Biblioteca legilor Uzuale adnotate, sub nr. 468, la CURIERUL JUDICIAR. Prețul 40 lei. Regulamentul e sub presă.

LEGEA PENTRU CONTROLUL AVERILOR ȘI REGULAMENTUL EI DE APLICARE comentată și adnotată de I. Gr. Periețeanu și Alfred Fulga. Prețul 120 lei.

LEGEA LINIȘTEI PUBLICE (Mârzescu) adnotată și comentată comparativ cu textele din codul penal român și cele corespunzătoare din codul penal francez (legea din 1893) împreună cu desbaterele parlamentare și cu modificarea din 22 Martie 1933 de d-nii I. Gr. Periețeanu, avocat, fost Ministru al Comunicațiilor, și Alfred Fulga, avocat.